

Henrik Ibsen

A tenger vonzása

Színmű öt felvonásban

Fordította Gáli József

SZEMÉLYEK

Dr. Wangel *körorvos*

Ellida *a második felesége*

Bolette *első házasságából való lánya*

Hilde *kamasz lány az első házasságából*

Arnholt *főgimnáziumi tanár*

Lyngstrand

Ballested

Az idegen

Városi fiatalok, turisták, nyaralók

A darab Észak-Norvégiában, egy fjord menti kisvárosban játszódik nyáron

ELSŐ FELVONÁS

Wangel doktor háza, baloldalt kiugró nagy verandával. A ház előtt és körülötte kert. A veranda végében zászlórúd. A kertben jobbra lugas, benne asztal, székek. A háttérben sövénykerítés, kiskapu. A kerítés mögött a part mentén út vezet. Az utat fasor szegélyezi. A fák között látszik a fjord; a távolban magas hegyvonulatok és hegyormok. Meleg, fénylő, tiszta nyári reggel.

Ballested, középkorú férfi kopott bársonykabátban, fején széles karimájú művészkalap, a zászlórúd mellett a kötéllel bajlódik. A zászló a földön hever. Kicsit távolabb festőállvány, kifeszített vászonnal. Mellette tábori széken ecset, paletta, festékes doboz.

Bolette a kerti szoba nyitott ajtaján kilép a verandára. Virágokkal teli nagy vázát helyez az asztalra

Bolette No, Ballested, sikerül?

Ballested Igenis, kisasszony. Ez aztán igazán egyszerű. Már megbocsásson a tolakodásért, de vendéget várnak?

Bolette Igen, Arnholm tanárt várjuk ma délelőttre. Az éjszaka érkezett a városba.

Ballested Arnholm? Várjon csak... Arnholm? Nem az az Arnholm, aki valamikor itt házitanítószkodott?

Bolette De igen. Ő az.

Ballested Lám, lám, ő is csak visszajön.

Bolette Ezért húzzuk fel a zászlót.

Ballested Így is van rendjén.

(Bolette visszamegy a kerti szobába. Nemsokára Lyngstrand jön jobbról felfelé az úton; amikor észreveszi a festőállványt és a felszerelést, érdeklődve megáll. Vézna, beteges külsejű fiatalember, egyszerű, de tisztas öltözkében)

Lyngstrand *(a kerítés mögött)* Jó reggelt.

Ballested *(hátrafordul)* Hahó! Jó reggelt. *(Felvonja a zászlót)* Így ni, száll a léggömb. *(Rögzíti a kötelet, majd a festőállvánnyal foglalatосkodik)* Jó reggelt, tisztelt uram. Azt hiszem, még nem volt szerencsém...

Lyngstrand Ön, uram, ugyebár festő?

Ballested Hogyne, természetesen. Már miért ne lennék festő is?

Lyngstrand Igen, látom. Ha nem veszi tolakodásnak, beléphetek egy pillanatra?

Ballested Nézni akarja, hogy csinálom?

Lyngstrand Igen, nagyon szeretném.

Ballested Ó, még nem sokat láthat. De azért csak tessék. Jöjjön közelebb.

Lyngstrand Köszönöm. *(Belép a kertkapun)*

Ballested *(fest)* Ott, annál a fjordnál tartok éppen, ott a szigetek között.

Lyngstrand Látom, igen.

Ballested Az alak még hiányzik. Itt a városban képtelenség modellet felhajtani.

Lyngstrand Alak is lesz rajta?

Ballested Igen, az előtérben, itt, ezen a sziklazátonyon haldokló sellő fekszik majd.

Lyngstrand Miért éppen haldokló?

Ballested Idetévedt a tengerről, és nem tud visszaevickélni többé. Itt fekszik most, és elpusztul a sekély parti pocsolyában, érti már?

Lyngstrand Ó, igen.

Ballested Ennek a háznak az úrnője adta az ötletet, hogy valami effélét fessek.

Lyngstrand Mi lesz a kép címe, ha elkészül?

Ballested Azt hiszem, „A sellő halála”.

Lyngstrand Rendkívül kifejező. Bizonyára valami nagyon szép fog belőle kikerekedni.

Ballested *(Lyngstrandra néz)* Szakmabeli talán?

Lyngstrand Úgy érti, hogy festő vagyok-e?

Ballested Úgy.

Lyngstrand Nem, nem vagyok festő. Szobrásznak készülök. A nevem Hans Lyngstrand.

Ballested Csakugyan? Szobrász? Igen, persze, a szobrászat is tetszetős, finom művészet. Azt hiszem, néhányszor már láttam önt az utcán. Hosszabb ideje tartózkodik minálunk?

Lyngstrand Nem, csak tizennégy napja. De lehet, hogy itt töltöm az egész nyarat.

Ballested Hogy kiélvezze a fürdőélet kellemességeit, ugye?

Lyngstrand Igen, meg kell kissé erősödnöm.

Ballested Talán csak nem gyengélkedik?

Lyngstrand De igen, nekem eleve kissé gyenge az alkatom. Különben nem veszélyes. Csak valamiféle nyomást érzek a mellemben.

Ballested Ugyan, semmiség! De azért egyszer megkérdezhetne egy tapasztalt orvost.

Lyngstrand Arra gondoltam, hogy alkalomadtán beszéljek Wangel doktorral.

Ballested Helyes, csak forduljon hozzá. *(Balra kitekint)* No, megint egy gőzös. Tömve utasokkal. Példátlanul fellendült az utóbbi években itt az utazgatás!

Lyngstrand Valóban, szerintem is óriási itt a forgalom.

Ballested Nyaralóvendégünk is van csőstül. Néha már attól félek, hogy a sok idegen megváltoztatja a mi derék városunk jellegét.

Lyngstrand Ön itt született?

- Ballested Nem, azt nem. Ámde akkla... akklimatizálódtam. Az idő és a megszokás számai a városhoz kötöznek.
- Lyngstrand Ezek szerint már régóta itt él?
- Ballested Hát vagy tizenhét-tizennyolc esztendeje. Skive szintársulatával jöttem ide. Ámde anyagi nehézségeink támadtak. A társulat pedig ennek következtében szétszóródott a szélrózsa minden irányába.
- Lyngstrand És ön, ön itt maradt?
- Ballested Maradtam. És nagyon jól tettem. Akkoriban ugyanis, elárulhatom, kiváltképpen a díszletfestő szakmában tevékenykedtem.
- (Bolette hintaszéket hoz ki a verandára)*
- Bolette *(beszól a kerti szobába)* Hilde, keresd már meg a papa hímezett sámliját!
- Lyngstrand *(a veranda elé megy, és köszön)* Jó reggelt, Wangel kisasszony!
- Bolette *(a korláthoz lép)* No, nézd csak! Maga az, Lyngstrand úr? Jó reggelt. Bocsásson meg egy pillanatra, csak meg kell még... *(Bemegy a házba)*
- Ballested Ismeri a családot?
- Lyngstrand Közelebbről nem. Egy-két alkalommal már találkoztam a kisasszonyokkal. Aztán a nagyságos asszonnyal is beszéltem a múltkor, de csak futólag, fenn a Kilátón, a hangversenyen. Mondta, hogy látogassam meg egyszer.
- Ballested Nos, tudja, mit?... Ápolja ezt az ismeretséget.
- Lyngstrand Szándékomban is áll, hogy leviziteljek. Ahogy az ilyen látogatást nevezik. Mihelyt nyílik rá valami alkalom.
- Ballested Ugyan már! Alkalom... *(Kitekint balra)* A mindenségit! Hogy az a mennydörgés... A hajó már ott jár a hídnál. Megyek a szállodába. Talán valamelyik új vendég igényt tart rám. Ugyanis tudja meg, hogy én hajvágással és fodrászkodással is foglalkozom.
- Lyngstrand Ó, ön valóban rendkívül sokoldalú.
- Ballested Ilyen kis helyen érteni kell a módját, hogy a legkülönbélebb szakmákhoz is ak... akklimatizálódjunk. Ha a fodrászszakma terén bármire szüksége lenne, például pomádéra vagy valami hasonlóra, keresse csak Ballested tánctanárt.
- Lyngstrand Tánctanárt?
- Ballested Vagy a Fúvós Egylet elnökét, ha úgy tetszik. Ma este hangversenyt adunk fent a Kilátón. Viszontlátásra, agyó! *(A festőfelszereléssel kilép a kerítéskapun, és balra eltávozik)*
- (Hilde jön a szobából a sámlival. Bolette újra virágot hoz. Lyngstrand a kertből felköszön Hildének)*
- Hilde *(a korlát mellett, anélkül, hogy visszaköszönne)* Bolette mondta, hogy idemerészkedett.

Lyngstrand Igen, voltam olyan bátor, és benéztem egy pillanatra.

Hilde Talán éppen a reggeli sétáját végzi?

Lyngstrand Ó, nem, ma nem sokat sétáltam.

Hilde Csak nem fürdeni volt?

Lyngstrand Néhány pillanatra bementem a vízbe. Láttam a parton a kegyed kedves mamáját. Ment a kabinjába.

Hilde Ki ment oda?

Lyngstrand A kegyed kedves mamája.

Hilde Ó, vagy úgy. *(A hintaszék elé teszi a sámlit)*

Bolette *(mintha véget akarna vetni a beszélgetésnek)* Nem látta véletlenül a papa csónakját kint a fjordban?

Lyngstrand Igen, mintha láttam volna egy vitorlást a part felé tartani.

Bolette Az csak a papa lehetett. Kint volt a szigetekken a pácienseinél. *(Az asztalt rendezgeti)*

Lyngstrand *(tesz egy lépést a verandalépcsőn felfelé)* Micsoda virágözön!

Bolette Ugye szép?

Lyngstrand Ó, csodaszép. Mintha ünnep lenne a házban.

Hilde Az is van. Ünnep.

Lyngstrand Gondoltam. Bizonyára ma van a tisztelt papa születésnapja.

Bolette *(figyelmeztetően Hildéhez)* Pszt, pszt.

Hilde *(rá sem hederít)* Nem az övé, hanem a mamáé.

Lyngstrand Úgy, tehát ma van a kedves mamájuk születésnapja.

Bolette *(halkan, ingerülten)* Hilde, kérlek!...

Hilde *(ugyanúgy)* Hagyj békén! *(Lyngstrandhoz)* Ön ugye most éppen indult haza reggelizni?

Lyngstrand *(lelép a lépcsőről)* Igen, itt az ideje, hogy egyek valamit.

Hilde A hotelben bizonyára jó helye van, ugye?

Lyngstrand Már nem lakom a hotelben. Túl drága nekem.

Hilde Hát akkor hol lakik?

Lyngstrand Ott fent, Madame Jensennél.

Hilde Miféle Madame Jensennél?

Lyngstrand A bábaasszonynál.

Hilde Elnézést, Lyngstrand úr, de igazán több a dolgom annál, mint...

Lyngstrand Igen, ezt nem kellett volna mondanom.

Hilde Ugyan mit?

Lyngstrand Amit az imént mondtam.

Hilde *(ridegen végigméri)* Ebből én egy szót sem értek, Lyngstrand úr.

Lyngstrand Nem, nem. Most azonban egyelőre búcsúznom kell a hölgyektől.

Bolette *(előremegy a lépcsőig)* Isten vele, Lyngstrand úr, isten vele! Bocsásson meg nekünk... de majd máskor, ha egyszer valóban több ideje meg kedve lesz, akkor csak jöjjön el hozzánk, látogassa meg a papát... meg minket is.

Lyngstrand Köszönöm szépen. Örömmel megteszem. *(Köszön, és távozik a kertkapun. Ahogy kint az úton balra elhalad, még egyszer felköszön a verandára)*

Hilde *(félleg hangosan)* Agyő, moszjő, agyő! És adja át szívélyes üdvözetem Jensen mamának.

Bolette *(megrángatja a karját, halkan)* Hilde! Ne pimaszkodj! Elment az eszed?! Nagyon könnyen meg is hallhatta volna!

Hilde Nagy ügy! Azt hiszed, érdekel?

Bolette *(kitekint jobbra)* Ott jön a papa.

(Wangel felbukkan jobbról a gyalogúton; útiruhában van, kezében kis táska)

Wangel Itt vagyok, lányok! Megjöttem. *(Belép a kiskapun)*

Bolette *(elébe megy a kertben)* De jó, hogy itthon vagy!

Hilde *(szintén lemegy hozzá)* Remélem, papa, most már szabad az egész napod?

Wangel Jaj, dehogy, később még le kell mennem egy percre a rendelőbe. Nem tudjátok, Arnholm megérkezett már?

Bolette Igen, a múlt éjjel. Megkérdeztük a hotelben.

Wangel Tehát még nem láttátok?

Bolette Nem. De ma reggel biztosan idejön.

Wangel Igen, ezt biztosan megteszi.

Hilde *(rángatja)* Papa, nézz már végre körül.

Wangel *(a veranda felé néz)* Látom, gyereke, látom. Igazán minden nagyon ünnepélyes.

Bolette Ugye, csinosan elrendeztünk mindent?

Wangel Igen, ezt nem tagadhatom. Mondjátok, egyedül vagyunk itthon?

Hilde Igen, ő elment...

Bolette *(gyorsan a szavába vág)* Mama fürödni ment.

Wangel *(barátságosan néz Bolettére, és megsimogatja a haját; majd tétozva megszólal)* Figyeljete csak ide, kislányok... maradjon ez így egész nap? A zászló is fent lebegjen estig?

Hilde Ezt magadtól is tudhatnád, papa!

Wangel Hm... persze. De nézzétek csak...

Bolette *(biccent, és kacsint egyet Wangelre)* Te nyugodtan gondolhatod, papa, hogy mindezt Arnholm tanár úr tiszteletére rendeztük. Ha egy ilyen kedves, jó barát első ízben látogat meg téged, akkor...

Hilde *(nevetve ráncigálja Wangel)* Gondold csak meg, papa... Bolette régi tanítója!

Wangel *(elfojtott mosollyal)* Valóságos kis hóhéraim vagytok ti ketten. Nos, istenem, elvégre természetes, hogy megemlékezünk arról, aki már nincsen közöttünk. De mégsem helyes. Hilde, fogd csak meg! *(Átadja neki a táskát)* Vidd le a rendelőbe... Nem, lányok, nem tetszik ez nekem. Tudjátok, főként a módja és mikéntje nem tetszik. Mindig; minden évben így, mi hárman... De mit is mondhatok? Talán másképp nem is lehet!

Hilde *(elindul a táskával a kerten át balra, de megáll, visszafordul, és kifelé mutat)* Nézzétek csak azt az urat, aki ott lépeget. Biztosan ő az, a tanár úr.

Bolette *(arra néz)* Az ott? *(nevet)* Te nagyokos! Elhiszed, hogy az az öreg muki Arnholm? Mit képzelsz?

Wangel Várj csak, kislányom. Jóságos isten, azt hiszem, ez mégis ő. Bizony, ez ő!

Bolette *(csendes megdöbbenéssel mered arra)* Isten tudja, én is azt hiszem!... *(Arnholm főgimnáziumi tanár elegáns utcai öltönyben, aranykeretes szemüveggel, karcsú sétapálcával felbukkan bal felől az úton. Kissé kimerültnek látszik. Benéz a kertbe, barátságosan köszön, és belép a kiskapun)*

Wangel *(elébe megy)* Legyen üdvözölve, kedves Arnholm! Szívből köszöntöm a jó öreg hazai földön!

Arnholm Köszönöm, nagyon köszönöm, kedves doktor úr. Ezer köszönet! *(Kezet ráznak, és együtt mennek át a kerten)*

Arnholm És íme a gyermekek! *(Kezet nyújt nekik, és nézi őket)* Alig ismertem meg őket.

Wangel Meghiszem azt.

Arnholm Talán Bolettet. Igen, őt megismerném.

Wangel Kötve hiszem. Már nyolc, már kilenc esztendeje is van, hogy utoljára látta. Jaj, bizony sok mindent megváltoztatott itt az idő múlása.

Arnholm *(körülnéz)* Ennek sok nyomát nem látom. Eltekintve attól, hogy a fák derekasan megnőttek, és ez a lugas is idekerült...

Wangel Ó, nem, nem a látszat... nem külsőleg...

Arnholm Na persze még az is, hogy most van két nagy eladó lány a háznál.

Wangel No, ami azt illeti, eladónak még csak az egyik nevezhető.

Hilde *(halkan)* Miket mond ez a papa!

Wangel Azt hiszem, most már leülhetnénk a verandán. Ott hűvösebb, mint idelent. Tessék, kérem.

Arnholm Köszönöm, kedves doktor, nagyon köszönöm.

(Felmenni a verandára. Wangel Arnholmot a hintaszékbe ülteti)

Wangel Így ni. Helyezze magát kényelembe, és pihenjen. Látszik, hogy az utazás egy kissé megviselte.

Arnholm Ó, szóra sem érdemes. Ebben a környezetben...

Bolette *(Wangelhez)* Ne készítsünk be egy kis szódavizet meg gyümölcslevet a kerti szobába? Itt kint nemsokára meleg lesz.

Wangel Jól van, gyerekek. Hozzatok nekünk szódát meg levet. Meg talán egy kis konyakot is.

Bolette Konyakot is?

Wangel Csak keveset. Ha valaki megkívánná.

Bolette Jó. Hilde, te vidd le a táskát a rendelőbe.

(Bolette bemegy a kerti szobába, és becsukja maga mögött az ajtót. Hilde megfogja a táskát, és a kerten át a ház mögött balra eltávozik)

Arnholm *(tekintetével követte Bolettet)* Mondhatom, pompás egy... mondhatom, pompás két lány cseperedett fel itt az ön házában.

Wangel *(leül)* Ön is úgy találja?

Arnholm Igen, Bolette valósággal meglepett. De Hilde is. És ön is, kedves doktor. Mondja, kérem, ön itt akarja leélni az egész életét?

Wangel Igen, bizony ez már csak így marad. Itt születtem. Itt ringott a bölcsőm. Ahogy mondani szokás. Itt éltem olyan végtelen boldogságban azzal, aki olyan hamar elhagyott bennünket. Azzal az asszonnyal, akit maga is ismert, Arnholm.

Arnholm Igen, igen.

Wangel És most azzal az asszonnyal élek itt ugyanolyan boldogan, aki helyette jött. Igen, nyugodtan mondhatom, hogy a sors úgy nagyjából kegyes volt hozzám.

Arnholm De a második házasságából ugye nincsenek gyerekei?

Wangel Két éve, de inkább két és fél éve született egy kisfiúnk. Nem sokáig tarthattuk meg. Négy-öt hónapos korában meghalt.

Arnholm A felesége nincs idehaza?

Wangel Nemsokára megjön. Lement fürdeni. Minden áldott nap úszik ilyenkor. Akármilyen legyen is az időjárás.

Arnholm Valami bántja talán?

Wangel Tulajdonképpen nincsen semmi baja. Jóllehet az utóbbi években észrevehetően ideges. Ezt úgy értem, hogy néhanapján. Hiába töröm a fejem, nem tudok rájönni az okára. Csak a vízben, ott érzi igazán jól magát, az az életeleme.

Arnholm Igen, erre emlékszem.

Wangel *(alig észrevehető mosollyal)* Persze, ön ismeri Ellidát még abból az időből, amikor kint tanítószkodott Skjoldvikenben.

Arnholm Természetesen. Gyakran felkereste a parókiát. Sokszor találkoztunk a világítótoronyban is, amikor az édesapját látogattam.

Wangel Az az élet ott kint, higgye meg, mély nyomot hagyott benne. Az emberek itt a városban ezt meg sem érthetik. „A tengerről jött asszony” - csak így nevezik maguk között.

Arnholm Valóban?

Wangel Bizony. Ezért arra kérem önt, kedves Arnholm, beszélgessen vele a régi időkről. Nagyon jól esne neki.

Arnholm *(kétkedve néz rá)* Van valami oka, hogy ezt hiszi?

Wangel Van bizony.

(Ellida hangja jobbról a kert felől hallható)

Ellida Wangel, te vagy ott?

Wangel Igen, kedvesem. *(Feláll)*

(Ellida nagy, könnyű vállkendőben, nedves, vállára terülő, kibontott hajjal a lugas előtt kilép a fák közül. Arnholm feláll)

Wangel *(mosolyogva nyújtja felé a kezét)* Íme... a sellő!

Ellida *(felsiet a verandára, és megragadja Wangel kezét)* Hála istennek, csakhogy újra itt vagy! Mikor érkezted?

Wangel Épp az imént. Nemrég. *(Arnholmra mutat)* Nem üdvözlönnél egy régi ismerőst?

Ellida *(kezet nyújt Arnholmnak)* Itt van hát, végre. Köszöntöm! Bocsássa meg, hogy nem voltam itthon...

Arnholm De kérem. Hagyja a formáságokat.

Wangel Jó friss volt a víz?

Ellida Friss?! Ó, istenem, itt a víz sohasem friss. Lagymatag és erőtlen. Pfuj! Itt benn a fjordok között beteg a víz.

Arnholm Beteg?

Ellida Igen, beteg, és azt hiszem, mást is megbetegít.

Wangel *(nevetgél)* No, te aztán ügyesen reklámozod ezt a fürdőhelyet.

Arnholm Nekem inkább az a véleményem, hogy Wangelné asszonyt különös kapcsolat fűzi a tengerhez és mindenhez, ami a tengert jelenti.

Ellida Ó, igen, lehet. Szinte magam is ezt hiszem... De nézze csak ezt az ünnepélyes fogadtatást, amit az ön tiszteletére rendeztek a lányok!

Wangel *(zavartan)* Hm, no. *(Az óráját nézi)* Nekem most már nemsokára...

Arnholm Igazán? Az én tiszteletemre?

Ellida Nos, ezt tudhatja ön is. Nem mindennap díszítjük fel így a házat. Ó, milyen fullasztó itt a hőség a tető alatt! *(Lemegy a kertbe)* Jöjjön ön is át ide. Itt legalább nem áll úgy meg a levegő. *(Leül a lugasban)*

Arnholm *(követi)* Igen, érzem, itt valóban egészen üde szellőcske fújdogál.

Ellida Igen, üde annak, aki, mint ön, a főváros nyomasztó levegőjéhez szokott. Szörnyű lehet ott a nyár, hallottam.

Wangel *(szintén lement a kertbe)* Nos, kedves Ellida, egy kis ideig magadnak kell szórakoztatnod a mi szeretett barátunkat.

Ellida Dolgod van?

Wangel Igen, lemegyek még a rendelőbe. Aztán egy kicsit rendbe hozom az öltözkémet. De nem maradok el sokáig...

Arnholm Csak ne siessen, kedves doktor. A felesége meg én majd eltöltjük az időt.

Wangel *(bólint)* No, persze, ebben nem kételkedem. Akkor hát a viszontlátásra! *(Balra a kerten át el.)*

Ellida *(kis szünet után)* Ugye, jól el lehet itt üldögelni?

Arnholm Ami engem illet, remekül.

Ellida Ez a kis lugas az én lugasom. Így is hívják, mert én csináltattam. Pontosabban Wangel, a kedvemért.

Arnholm Tehát itt szokott üldögelni?

Ellida Igen, a nap legnagyobb részében itt ülök.

Arnholm A lányokkal?

Ellida Nem. A lányok inkább a verandán tartózkodnak.

Arnholm És Wangel?

Ellida Ó, Wangel ide-oda járkál. Egyszer itt van nálam, egyszer meg ott fent a gyerekeknél.

Arnholm Maga kívánja ezt így?

Ellida Azt hiszem, mindegyik fél így érzi magát a legjobban. Hiszen átszólhatunk egymáshoz olykor-olykor, ha úgy érezzük, hogy van egymás számára valami mondanivalónk.

Arnholm *(töpreng egy darabig)* Hm, hm. Bizony rég volt az már, amikor... ott, Skjoldvikenben, utoljára keresztettem az életét.

Ellida Jó tíz esztendeje, hogy akkor kint járt nálunk.

Arnholm Igen, körülbelül annyi ideje. Ha elképzelem magát újra ott a világítótoronyban! A „pogány nőt”, ahogy az öreg lelkész hívta, mert az apja - így mondta mindig - egy hajó nevére kereszteltette, nem pedig keresztényhez méltó névre...

Ellida No és? Aztán?

Arnholm Mindenre inkább gondoltam volna akkor, csak arra nem, hogy magával mint Wangelné asszonnyal találkozom itt újra.

Ellida Akkor még Wangel nem volt. Akkor még élt a gyerekek első anyja. Igazi anyja.

Arnholm Igen, igen. De még ha nem így lett volna! Ha Wangel szabad és független, akkor sem hittem volna, hogy ez így történhet.

Ellida Én sem. Soha és semmiképpen *akkor*.

Arnholm Wangel nagyon derék ember. Roppant becsületes. Jószívú és barátságos mindenkihez...

Ellida *(melegen és szívből)* Igen, ő *igazán* ilyen!

Arnholm ...de azt hiszem, teljesen más, mint maga.

Ellida Igaza van. Valóban teljesen más.

Arnholm De akkor hogyan történhetett? Hogyan?

Ellida Kedves Arnholm, erről ne kérdezz. Nem tudnám úgysem megmagyarázni magának. De még ha sikerülne is, maga ebből semmit sem fogna fel, szikrányit sem értene belőle.

Arnholm Hm... *(Halkabban)* Elárult valamit rólam a férjének? Természetesen arra a hiábavaló lépésre gondolok, amire egyszer ragadtattam magam.

Ellida Nem. Hogyan is gondolhat ilyet?! Egy szót sem szóltam neki arról, amire céloz.

Arnholm Ennek örülök. Kissé nyomasztott a gondolat, hogy...

Ellida Erre nem volt semmi oka. Én csak annyit mondtam neki, ami igaz is, hogy nagyon kedveltem magát, és ott kint maga volt az én legjobb, leghűségesebb barátom.

Arnholm Köszönöm. De mondja, miért nem írt nekem soha, amióta elmentem?

Ellida Azt hittem, talán fájdalmat okoz, ha olyan valakiről hall, aki nem tudta viszonzni az érzelmeit. Azt hittem, hogy ezzel régi sebeket tépnék fel újra.

Arnholm Hm... igen, igen. Talán igaza volt.

Ellida De miért nem írt maga?

Arnholm *(Ellidára néz, és kissé szemrehányóan mosolyog)* Én kezdem? Gyanút keltsek, hogy újra kísérletezem? Olyan kudarc után, amelyet elszenvedtem?

Ellida Hát igen, ezt nagyon megértem. És később nem gondolt soha más kapcsolatra?

Arnholm Soha. Hű maradtam az emlékeimhez.

Ellida *(félíg évődve)* Ugyan már! Hagyja nyugodni a régi, szomorú emlékeket. Azt hiszem, jobban tenné, ha azzal törődne, hogy mielőbb boldog férj váljék magából.

Arnholm Akkor, Wangelné asszony, ennek hamarosan be kell következnie. Ne feledje, hogy szégyenszemre én már elmúltam harminchét éves.

Ellida No lám, annál inkább igyekezzék. *(Hallgat egy darabig, majd komolyan, lehalkított hangon szólal meg)* Hallgasson ide, kedves Arnholm, elmondok most magának valamit, amit akkoriban az életem árán sem vallottam volna be.

Arnholm Ugyan mit?

Ellida Amikor maga azt a hiábavaló lépést tette, amint az előbb mondta, én nem válaszolhattam másképp, mint ahogy válaszoltam.

Arnholm Tudom. Jó barátságnál egyebet nem nyújthatott nekem. Ezt tudom.

Ellida Nem tudhatja azonban, hogy minden érzésem és vágyam máshoz vonzott akkor.

Arnholm Akkor?

Ellida Igen.

Arnholm De hát ez lehetetlen! Eltéveszti az időpontot. Hiszen akkor még aligha ismerhette Wangelt.

Ellida Nem Wangelről beszélek.

Arnholm Nem róla? Abban az időben Skjoldvikenben - emlékezetem szerint - rajtam kívül senki másról nem feltételezhetem, hogy eljegyezte volna magát vele.

Ellida Igen, persze. Ezt elhiszem. Minden annyira kusza volt, szinte bele lehetett bolondulni!

Arnholm Beszéljen hát erről valamivel többet!

Ellida Elég annyi, ha tudja, hogy annak idején nem voltam szabad. Ezt pedig már tudja.

Arnholm És ha annak idején szabad?

Ellida Hogyan?

Arnholm Akkor más választ ad a levelemre?

Ellida Honnan tudhatnám? Amikor Wangel jött, akkor már másképp válaszolhattam.

Arnholm Minek mondta el most nekem, hogy el volt kötelezve?

Ellida *(feláll, félelem és nyugtalanság látszik rajta)* Szükségem van valakire, akinek megvallhatom. Nem, nem, maradjon csak ülve.

Arnholm A férje nem tud erről?

Ellida Mindjárt az elején bevallottam neki, hogy az érzelmeim egyszer máshová kötöttek. Ennél többet nem kívánt tudni. És később sem érintettük ezt soha. Tulajdonképpen örültség is volt az egész, semmi más. Aztán mindjárt vége is lett. Igen... bizonyos vonatkozásban.

Arnholm *(feláll)* Csak bizonyos vonatkozásban? Nem teljesen?

Ellida De, de igen! Istenem, ez egyáltalán nem úgy van, kedves Arnholm, mint ahogy gondolja. Minden teljesen felfoghatatlan. Nem is tudom, hogyan mondjam el. Csak azt hihetné, hogy beteg voltam. Vagy hogy nem voltam észnél.

Arnholm Drága Wangelné asszony, most már igazán mindent mondjon el, beszélnie kell.

Ellida Jó, legyen. Megpróbálom. Mivel magyarázná meg értelmes ember létére magának, hogy... *(Kinéz és elhallgat)* Majd később. Várnia kell. Látogató érkezett.

(Lyngstrand bukkan fel balról az úton, és belép a kertbe. Gomblyukában virág, kezében papírba burkolt, selyemszalaggal átkötött nagy csokor. Kissé tétován és határozatlanul megáll a veranda előtt)

Ellida *(kilép a lugasból)* A lányokat keresi, Lyngstrand úr?

Lyngstrand *(megfordul)* Ó, a nagyságos asszony itt van. *(Köszön, és közelebb lép)* Nem. Nem az ifjú hölgyeket keresem. Kegyedet személyesen, Wangelné asszony. Ugyanis kegyed megengedte, hogy meglátogassam.

Ellida Hát persze, miért ne? Mindig szívesen látjuk.

Lyngstrand Nagyon köszönöm. És ha már olyan szerencsésen alakult, hogy ma éppen ünnepség van a háznál...

Ellida Úgy, hát tudja?

Lyngstrand Igeen. És ezért, nagyságos asszonyom, bátorkodom átnyújtani ezt a... *(Átadja a csokrot)*

Ellida No de drága Lyngstrand úr, nem volna célszerűbb, ha a gyönyörű csokrárt személyesen adná át Arnholm gimnáziumi tanár úrnak? Hiszen tulajdonképpen ő az, akiért...

Lyngstrand *(bizonytalanul néz a másik kettőre)* Bocsásson meg, asszonyom, de én nem ismerem ezt az idegen urat. Ez csak a... Én a születésnap alkalmából vagyok itt, nagyságos asszonyom.

Ellida Születésnap alkalmából? Akkor ön tévedett, Lyngstrand úr. Nincs ma nálunk semmiféle születésnap.

Lyngstrand *(ravaszkásan mosolyog)* Ó, tudom én. Csak nem gondoltam, hogy titok.

Ellida Mit tud, mi az hát, amit tud?

Lyngstrand Hogy a nagyságos asszonynak van a szü... születésnapja.

Ellida Az enyém?

Arnholm *(kérdően tekint Ellidára)* Ma lenne? Nem, biztos, hogy nem. Ki van zárva.

Ellida *(Lyngstrandhoz)* Miből gondolja?

Lyngstrand Hilde kisasszony árulta el; az előbb már voltam itt egy pillanatra, és megkérdeztem az ifjú hölgyektől, miért ez a nagy virágözön és zászlódísz...

Ellida No igen, és?

Lyngstrand Mire Hilde kisasszony így felelt: „Hiszen ma van anya születésnapja!”

Ellida Anyáé? Vagy úy.

Arnholm Aha! *(Jelentősegteljesen összenéz Ellidával)* Nos, Wangelné asszony, ha a fiatalember már úgyis tudja... akkor...

Ellida *(Lyngstrandhoz)* Ha már tudja, akkor...

Lyngstrand *(ismét nyújtja a csokrot Ellidának)* Engedje meg hát, hogy gratuláljak, és...

Ellida *(elveszi a csokrot)* Nagyon köszönöm. De nem ülne le egy kicsit, Lyngstrand úr? *(Mindhárman leülnek a lugasban)* Tudja, tanár úr, ennek a születésnapnak titokban kellett volna maradnia.

Arnholm Értem én. Nem tartozik ránk, kívülállókra.

Ellida *(az asztalra teszi a csokrot)* Úgy van. Nem tartozik a kívülállókra.

Lyngstrand Ígérem, egy léleknek sem árulom el.

Ellida Ó, nem azért mondtam. Inkább arról beszéljen, hogy van? Úgy látom, jobb színben, mint a múltkor.

Lyngstrand Igen, azt hiszem, egészen tűrhetően vagyok. Ha pedig jövőre talán elutazhatom délre, akkor...

Ellida Biztosan sikerül majd, mondták a lányok.

Lyngstrand Igen, mivel él egy jótevőm Bergenben, aki támogat. Ő megígérte, hogy jövőre segít nekem.

Ellida Hogyan ismerkedett meg vele?

Lyngstrand Nagy szerencsével. Ugyanis egyszer az ő egyik hajójával jártam a tengeren.

Ellida Igazán? Akkoriban tehát a tengerre kíváncszott?

Lyngstrand Dehogyan, egyáltalán nem. Amikor anya meghalt, apa nem tűrte tovább, hogy otthon tébláboljak. Ezért küldött a tengerre. Hazafelé hajótörést szenvedtünk a Csatornán. Szerencsére.

Arnholm Hogy érti ezt?

Lyngstrand Nos, éppen ennél a hajótörésnél szereztem a göthösségemet. Ezt a históriát itt a mellkasomban. Sokáig voltam a jéghideg vízben, amíg nem jöttek, és meg nem mentettek. Így aztán búcsút kellett mondanom a tengernek. Igen, ez valóban nagy szerencse volt.

Arnholm Csakugyan? Úgy gondolja?

Lyngstrand Igen. Ez a göthösség ugyanis most már nem veszélyes. Így aztán mégis az lehetek, ami mindig teljes szívemből szerettem volna: szobrász. Képzelve csak el: formálhatom az ujjaimnak lágyan engedelmeskedő, csodálatos agyagot!

Ellida És milyen figurákat mintázna? Tengeri manókat vagy sellőket? Vagy talán a régi vikingeket?

Lyngstrand Nem, nem ilyesmit tervezek. Amint lehet, egy nagy műbe kezdek. Egy szoborcsoporthoz, Gruppéhoz, ahogy mondani szokás.

Ellida No, igen... és mit fog ábrázolni az a csoport?

Lyngstrand Ó, valami olyat, amit átéltem.

Arnholm Helyes, helyes, csak csinálja.

Ellida De mégis, mi lesz az?

Lyngstrand Úgy képzeltem, hogy ott fekszik majd egy fiatal nő, egy tengerész asszonya, és feltűnően nyugtalanul alszik. Álmodik is. Remélem, sikerül majd úgy megoldanom, hogy látható legyen rajta, hogy éppen álmodik.

Arnholm Ez minden?

Lyngstrand Nem, még egy alak is áll majd mellette. Egy jelenés, egy Gestalt, ahogy mondani szokás. Ez az a férfi, akihez, amíg távol járt, a nő hűtlen lett. És ez a férfi a tengerbe fulladt.

Arnholm Mit mond?

Ellida A tengerbe fulladt?

Lyngstrand Igen. Hajóútja közben a vízbe fulladt. A különös az, hogy mégis hazatér. Éjnek idején. Ott áll az ágy mellett, és nézi az asszonyt. Csöpög róla a víz, mint arról, akit éppen a tengerből húztak ki.

Ellida *(hátradől a széken)* Csodaszép! *(Behunyja a szemét)* Látom magam előtt.

Arnholm De az ég szerelmére, uram! Ön azt mondta, hogy valami olyat tervez, amit átélt.

Lyngstrand Igen. Át is éltem. Pontosabban: bizonyos vonatkozásban.

Arnholm Átélt, hogy egy halott...

Lyngstrand No persze, nem közvetlenül éltem át. Hanem belülről, ez érthető. Úgy, ahogy...

Ellida *(élénken, felajzva)* Mondjon el mindent, amit csak el tud mondani. Ismerni akarom ennek az ügynek a legapróbb részletét is.

Arnholm *(mosolyog)* Igen, ez aztán biztosan valami magának való történet lehet. Tengeri hangulattal fűszerez.

Ellida Tehát mi történt, Lyngstrand úr?

Lyngstrand Igen. Igen, az úgy volt, hogy annak idején, amikor a brigggel hazafelé tartottunk, az egyik város, Halifax kórházában kellett hagynunk a fedélzetmesterünket. Felfogadtunk hát helyette egy amerikai. Ez az új fedélzetmester...

Ellida Az amerikai?

Lyngstrand ...igen, ő... egy szép napon kölcsönkért a kapitánytól egy csomó régi újságot, és folyton azokat olvasgatta. Azt mondta, norvégul tanul.

Ellida Nos, aztán?

Lyngstrand Egyik este történt, förtelmes itéletidőben. Mindenki a fedélzeten volt, kivéve a fedélzetmestert és engem. Ő ugyanis kifecamította a lábát, annyira, hogy nem tudott ráállni. Én sem voltam valami jól, és a kajútban hevertem. Hát ahogy ott ül, és megint az egyik régi lapot olvassa...

Ellida Igen, igen...

Lyngstrand ...ahogy ott javában olvas, egyszer csak felüvölt, odanézek, és látom, fehér, mint a kréta. Aztán fogja, és gyúri, gyömöszöli, majd ezernyi kis darabra tépi az újságot. De ezt már csendben, egész csendesen.

Ellida Nem mondott semmit? Egy szót sem?

Lyngstrand Akkor mindjárt nem. De kis idő múlva megszólalt magában. „Férjhez ment. Máshoz. Amíg én távol voltam.”

Ellida *(behunyja a szemét, egész halkan)* Ezt mondta?

Lyngstrand Igen. És képzelje csak, mindezt norvégül mondta, hibátlanul. Nagyon könnyen tanulhatott idegen nyelveket.

Ellida És aztán? Mi történt aztán?

Lyngstrand Igen, a legérdekesebb, amit soha életemben el nem felejték, most következik. Még egyszer megszólalt, még mindig egészen halkan: „De mégis az enyém ő, és az enyém is marad. Mert követni fog akkor is, ha a tenger fekete vizébe veszek, és úgy megyek vissza érte.”

Ellida *(pohár vizet tölt magának, reszkető kézzel)* Ó, milyen hőség van ma...

Lyngstrand Olyan meggyőző erővel beszélt, hogy el is hittem: képes lenne rá.

Ellida Nem tudja, mi történt vele?

Lyngstrand Ó, nagyságos asszonyom, ő már bizonyára nem él.

Ellida *(gyorsan)* Miből gondolja?

Lyngstrand Mert ezután szenvedtünk hajótörést a Csatornán. Én a kapitánnyal és még öt másik emberrel a nagy csónakba szállva menekültem. A kormányos a másik mentőcsónakban ült. Ebben volt az amerikai és még valaki.

Ellida És róluk később már nem hallottak többé?

Lyngstrand Nem, nagyságos asszonyom, egyáltalán semmit. A jótevőm a múltkoriban meg is írta az egyik levelében. Éppen ezért támadt olyan nagy kedvem ahhoz, hogy műalkotást készítek ebből. Valósággal magam előtt látom a tengerész hűtlen asszonyát. És látom a bosszúállót, aki a tengerbe fulladt, és mégis visszatér. Mind a kettőt világosan látom.

Ellida Én is. *(Feláll)* Jöjjenek... menjünk be. Vagy inkább menjünk le a rendelőbe Wangelhez. Nagyon fullasztó már a hőség. *(Elhagyja a lugast)*

Lyngstrand *(szintén feláll)* A magam részéről köszönöm, de már megyek. Csak egy röpké látogatásra jöttem a születésnap alkalmából.

Ellida Nos, ahogy akarja. *(Kézét nyújtja)* Isten vele, és köszönöm a virágot.

(Lyngstrand köszön, és a kerítéskapun át balra elmegy)

Arnholm *(feláll, és Ellidához lép)* Látom, nagyon a szívére vette, kedves Wangelné.

Ellida Ó, igen, igaza van, holott...

Arnholm Azért tulajdonképpen nem érhetette váratlanul.

Ellida *(megütközve néz Arnholmra)* Váratlanul?

Arnholm Igen, azt hiszem.

Ellida Nem érhetett váratlanul, hogy valaki visszatérhet? Visszatérhet ilyen módon? Így?

Arnholm A csodába is! Hát ennek a bolondos szobrásznak a hajósmeséje miatt...

Ellida Talán nem is annyira bolondos ez a szobrász, kedves Arnholm.

Arnholm Tehát valóban ez a fecsegés, ez a kísértethistória kavarta így fel? Én pedig azt hittem...

Ellida Mit hitt?

Arnholm Természetesen azt hittem, hogy maga csak komédiázik. Itt ül és gyötrődik, mert rájött, hogy a háta mögött a házban családi ünnepet tartanak. A férje meg az ő gyermekei megemlékeznek régi életükről, amelyhez magának nem lehet köze.

Ellida Nem, ó, nem. Csak emlékezzenek. Én nem tarthatok teljesen és kizárólagosan igényt a férjemre, nincs jogom hozzá.

Arnholm Azt gondoltam, hogy van.

Ellida De nincs. Mert éppen erről van szó. Nekem is van az életemben valami, amit elzártam előle.

Arnholm Magának? *(Halkabban)* Ezt úgy értsem, hogy maga... maga tulajdonképpen nem szereti a férjét?

Ellida Dehogy, dehogyis, én teljes szívemből megszerettem őt! Éppen ezért olyan iszonyatos, olyan megmagyarázhatatlan, olyan felfoghatatlan mindez!

Arnholm Most már csakugyan minden gondját bízza rám titkolódzás nélkül! Megteszi, Wangelné asszony?

Ellida Nem tehetem, kedves barátom. Most nem. Talán majd egyszer, később.

(Bolette jelenik meg a verandán, majd lemegy a kertbe)

Bolette Jön már a papa a rendelőből. Menjünk be talán valamennyien a kerti szobába!

Ellida Igen, menjünk.

(Wangel átöltözve, Hildével jön balról, a ház mögül)

Wangel Így ni! Íme egy szabad és független férfiú! De most aztán igyunk végre valami jó hideg italt!

Ellida Várj egy kicsit. *(Bemegy a lugasba, és kihozza a csokrot)*

Hilde Nézd csak! Milyen gyönyörű virág! Kitől kaptad?

Ellida Lyngstrandtól, a szobrásztól kaptam, drága Hildém.

Hilde *(meghökkenve)* Lyngstrandtól?

Bolette *(nyugtalanul)* Már megint itt járt Lyngstrand?

Ellida *(félleg mosolyog)* Igen. Itt járt, és ezt hozta. Mert születésnap van, tudod.

Bolette *(lopva Hildére néz)* Jaj!

Hilde *(mormogva)* A barom!

Wangel *(kínos zavarban Ellidához fordul)* Hm... hát nézd csak... Meg kell neked mondjam, kedves, jó, egyetlen Ellidám...

Ellida *(a szavába vág)* Gyertek csak, ti gyerekek! Tegyük az én virágomat is vízbe, a többi mellé. *(Felmegy a verandára)*

Bolette *(Hildéhez halkan)* Igazán milyen kedves!

Hilde *(félleg halkan, dühös arckifejezéssel)* Majomkodik! Csak azért csinálja, hogy a papa kedvébe járjon.

Wangel *(fenn a verandán megszorítja Ellida kezét)* Köszönöm, köszönöm! Nagyon köszönöm, Ellidám!

Ellida *(a virágokat rendezgeti)* Ugyan már, miért ne ünnepelhetném én is veletek a mama születésnapját?

Arnholm Hm. *(Felmegy Wangelhez és Ellidához)*

(Bolette és Hilde lent maradnak a kertben)

MÁSODIK FELVONÁS

A Kilátó tetején; cserjés magaslat a város határában. Kissé hátrább kőhalom és széljelző zászló. A kőhalom körül és az előtérben szétszórva ülésre alkalmas, nagy kövek. Mélyen a háttérben látszik a külső fjord, szigetekkel és kiugró partfokokkal. A nyílt tenger nem látható. Világos nyári éjszaka. Nagyon távol, a hegyek felett és a levegőben sárgászöröses derengés. A domb aljából, jobbról, egy kvartett halk éneke szűrődik fel. Fiatalok jönnek jobbról a városból, hölgyek és urak, párosával, meghitten beszélgetve sétálnak el a kőhalom előtt, majd balra eltávoznak. Kis idő múlva Ballested vezetésével külföldi turistatársaság érkezik a Kilátóra. Ballested útításkákat, sálakat cipel

Ballested (felfelé mutat a botjával) Sehen Sie, meine Herrschaften... dort, amott liegt eine andere magaslat. Das willen wir fel is lehet besteigen, und so herunter. (Angolra fordítva a szót, balra kivezeti a társaságot)

(Hilde kapaszkodik fel jobbról gyorsan a meredeken, majd megáll, és hátratekint; nemsokára Bolette érkezik ugyanezen az úton)

Bolette Mondd, drágám, miért kellett meglépnünk Lyngstrandtól?

Hilde Mert utálok olyan lassan hegyet mászni. Nézd csak, nézd, hogy cammog felfelé.

Bolette Ugyan, tudod jól, hogy milyen rossz bőrben van.

Hilde Mit gondolsz, veszélyes a betegsége?

Bolette Igen, alighanem.

Hilde Ma délelőtt járt a papánál. Csak tudnám, mi a papa véleménye.

Bolette Papa azt mondta, hogy keményedés lehet a tüdejében, vagy valami hasonló. És hogy nem fog megöregedni.

Hilde Igazán ezt mondta?! Képzeld, ugyanerre gyanakodtam én is.

Bolette Az istenért, el ne áruld magad!

Hilde Ugyan, mit képzelsz? (Félig halkán) Nézd csak... Hans szerencsésen felcammogott. Hans... ugye, szerinted is a képén látszik, hogy Hansnak hívják?

Bolette (suttogva) Most már légy illedelmes. Ajánlom!

(Lyngstrand jön jobbról, napernyővel a kezében)

Lyngstrand Kérem, bocsássonak meg, hölgyeim, hogy nem voltam olyan fürge, mint önök.

Hilde Napernyővel is felszerelte magát?

Lyngstrand Ez a tisztelt mamájuk tulajdona. Ő mondta, használhatom bot helyett. Ugyanis nem hoztam magammal botot.

Bolette A papa meg a többiek még lent maradtak?

Lyngstrand Igen. A tisztelt papája egy pillanatra betért a vendéglőbe. A többiek
kint üldögélnek, és hallgatják a muzsikát. De később ők is felsétálnak,
mondta a kedves mamája.

Hilde *(ahogy ott áll, Lyngstrandot nézi)* Ugye, most alaposan kifáradt?

Lyngstrand Igen, valóban, mintha fáradt lennék. Azt hiszem, egy kicsit le is kell
ülnöm. *(Leül az előtérben jobbra az egyik kőre)*

Hilde *(eléje áll)* Tud róla, hogy lent, ahol a zene szól, később tánc is lesz?

Lyngstrand Igen, hallottam, beszéltek.

Hilde Lyngstrand úr, szeret táncolni?

Bolette *(a gyom között kis virágokat keres)* Hilde, kérlek, hagyd Lyngstrand
urat, hogy legalább kifújja magát.

Lyngstrand *(Hildéhez)* Igen, kisasszony, szívesen táncolnék, ha tudnék.

Hilde Ó, vagy úgy. Nem is tanult soha táncolni?

Lyngstrand Nem. Többek között azt sem. De nem ezt akartam mondani. Azt
gondoltam, nem szabad a mellem miatt.

Hilde A göthösség miatt, ahogy mondani szokta.

Lyngstrand Igen, amiatt.

Hilde Nagyon szomorú azért, hogy göthös?

Lyngstrand Nem, azt igazán nem mondhatom. *(Mosolyog)* Hiszen ezért olyan
kedves, olyan barátságos hozzám minden ember.

Hilde Aztán meg nem is veszélyes, ugye?

Lyngstrand Nem, a legcsekélyebb mértékben sem. Tisztelt édesapjának is ez a
véleménye, ha jól értettem.

Hilde Aztán mihelyt utazhat, el is múlik.

Lyngstrand Igen. Elmúlik.

Bolette *(virággal)* Nézze csak, Lyngstrand úr, tűzze a gomblyukába.

Lyngstrand Ó, ezer köszönet, kisasszony! Kegyed igazán túlontúl kedves hozzám.

Hilde *(letekint jobbra)* Ott jönnek lent az úton!

Bolette *(szintén lenéz)* Ha ugyan tudják, merre kanyarodjanak. Nem, most
rosszfelé mennek.

Lyngstrand *(feláll)* Leszaladok a kanyarig, és kiáltok nekik.

Hilde De jó hangosan kiabáljon!

Bolette Nem, nem éri meg. Csak kifárad újra.

Lyngstrand Hegyenek le egészen könnyen megy. *(Jobbra el)*

Hilde Persze, hegynek le. *(Utána néz)* Most még szökdécsel is! Arra nem
gondol, hogy vissza is kell jönnie. Hegyenek fel.

Bolette Szegény ember...

Hilde Ha Lyngstrand megkérné a kezéd, hozzámennél?

Bolette Megbolondultál?

Hilde Természetesen úgy értem, hogy ha nem volna a göthössége. No meg ha nem halna meg rövidesen. Akkor hozzámennél?

Bolette Azt hiszem, inkább te mennél hozzá.

Hilde Ugyan, mit képzelsz? Nincs egy árva fityingje sem. Még anyyija sem, amiből ő megélhet.

Bolette Akkor miért foglalkozol vele olyan sokat?

Hilde Ó, csak a göthössége miatt.

Bolette Nem nagyon vettem észre, hogy sajnálnád ezért.

Hilde Nem, nem is sajnálom. Csak annyira izgató.

Bolette Micsoda?

Hilde Nézni és hallgatni, ahogy arról mesél, hogy nem veszélyes. Meg arról, hogy külföldre utazik, és művész lesz. Mindezt szentül hiszi, és ráadásul még elégedett is. Pedig nem lesz az egészből semmi. Soha semmi. Hiszen már nem él soká. Ezt elképzelni nagyon izgató.

Bolette Izgató?

Hilde Pontosan az, izgató. Én ezt ki merem mondani.

Bolette Pfuj, Hilde, te igazán ocsmány alak vagy!

Hilde Az is akarok lenni. Igazán. Csak azért is. *(Lenéz az útra)* Végre! Ennek az Arnholmnak biztosan nem ízlik a hegymászás. *(Visszafordul Bolette-hez)* Különben tudod, mit vettem észre ma az ebédnél Arnholmon?

Bolette Mit?

Hilde Képzeld, már hullik a haja, ott fenn középen, a feje búbján.

Bolette Képtelenség! Ez biztosan nem is igaz.

Hilde De igen, hidd el. És mind a két szeme alatt ráncos a bőre. Istenem, Bolette, hogy eshettél úgy bele, amikor még a tanítód volt!

Bolette *(mosolyog)* Tényleg, hát ki érti ezt? Még emlékszem, hogy egyszer keserves könnyeket hullattam, amiért csúnyának találta a Bolette nevet.

Hilde Igen, ki hinné! *(Megint letekint az útra)* Te, nézz csak oda! Ott vonul a „tengerről jött asszony”, és épp vele társalog. Nem a papával. Nem csodálnám, ha ezek ketten összeszűrnék a levét.

Bolette Te! Igazán szégyellheted magad! Hogyan mondhatasz ilyet róla? Most, amikor már kezdünk jóba lenni!

Hilde Persze! Csak beszéld be magadnak, drágám! Nem, nem! Tudd meg, közöttünk soha az életben nem lehet jó viszony. Mert nem illik közénk. Mint ahogy mi sem ülünk hozzá. Isten tudja, minek hurcolta ide a papa a házba! Azon sem csodálkoznék, ha ez a nő egy szép napon a szemünk láttára kikészülne és meghibbanna.

Bolette Meghibbanna! Hogy jut ilyesmi az eszedbe?!

Hilde No, no, egyáltalán nem lenne meglepő! Az anyja sem volt tökéletes, a halála előtt megbolondult, tudom jól.

Bolette Tudja az ég, mibe nem ütöd te bele az orrod! Kérlek, legalább ne híreszteld. Légy most rendes... a papa kedvéért. Hallod, Hilde?!

(Wangel, Ellida, Arnholm és Lyngstrand érkezik jobbról)

Ellida *(a háttér irányába mutat)* Ott, arra kinn!

Arnholm Igen, helyes. Arra kell lennie.

Ellida Ott van a tenger.

Bolette *(Arnholmhoz)* Ugye, szép idefenn?

Arnholm Nagyszerű. Pompás a kilátás.

Wangel Ugye, ön azelőtt nem járt itt?

Arnholm Nem, soha. Az én időmben bizony aligha lehetett volna ide felvergődni. Akkoriban még csak egy ösvény sem vezetett ide.

Wangel Nem volt itt kiépítve semmi. Mindezt az utóbbi években kaptuk.

Bolette Odaát, a Rév-csúcsról még gyönyörűbb a kilátás.

Wangel Menjünk talán oda, Ellida?

Ellida *(jobb oldalon leül az egyik kőre)* Köszönöm. Én nem. Ti azért csak menjetek nyugodtan. Én addig elüldögélek itt.

Wangel Jó, én veled maradok. Hiszen a lányok is elkalauzolhatják Arnholm urat.

Bolette Velünk tart, Arnholm úr? Van kedve hozzá?

Arnholm Szíves örömet. Ugyebár oda is vezet út?

Bolette Hát persze. Jó, széles út.

Hilde Olyan széles, hogy két ember karonfogva kényelmesen sétálhat rajta.

Arnholm *(tréfálkozva)* Valóban, kis kisasszony? *(Bolettéhez)* Nem próbálnánk ki, hogy igaza van-e?

Bolette *(elfojt egy mosolyt)* Jó. Próbáljuk ki. *(Karonfogva elmennek bal felé)*

Hilde *(Lyngstrandhoz)* Kövessük őket.

Lyngstrand Karonfogva?

Hilde Miért ne? Részemről szíves örömet.

Lyngstrand *(belekarol, elégedett mosollyal)* Ez aztán igazán borzasztóan mulatságos.

Hilde Mulatságos?

Lyngstrand Igen, pontosan olyan, mintha jegyesek lennénk.

Hilde Lyngstrand úr, ön biztos még nem sétált soha karonfogva egy hölgyel. *(Balra kimennek a színről)*

Wangel *(a kőhalom mellett áll)* Kedves Ellida, végre van egy kis időnk egymás számára...

Ellida Igen, gyere, és ülj ide mellém.

Wangel *(leül)* Itt nem zavar senki, és csend van. Beszéljünk egy kicsit.

Ellida Miről?

Wangel Terólad. A kapcsolatunkról, Ellida. Tudom jól, hogy így nem lehet tovább.

Ellida És mit gondolsz, mi jöhet a helyébe?

Wangel A teljes bizalom. Úgy élünk együtt, mint azelőtt.

Ellida Bárcsak lehetne! De úgy már többé nem lehet.

Wangel Azt hiszem, értelek. Egy-egy megnyilvánulásodból.

Ellida *(indulatosan)* Dehogyan! Ne mondd, hogy értesz!

Wangel De igen. Értelek. Becsületes a természeted, Ellida. Az érzelmeid hűségeselek...

Ellida Igen, azok.

Wangel Te csak teljes és osztatlan kapcsolatban érezheted magad biztonságban és boldognak.

Ellida *(izgatottan néz Wangelre)* Mondd tovább.

Wangel Nem arra születél, hogy egy férfi második asszonya légy.

Ellida Hogyan jutott ez hirtelen az eszedbe?

Wangel Gyakran megfordult a fejemben, bár inkább csak sejtettem. Ma meggyőződhettem róla. A gyerekek emlékünnepe. Te amolyan cinkost láttál bennem... Persze... a férfiemi lékezés makacsul ellenáll a felejtésnek. Legalábbis az enyém. Ilyen vagyok.

Ellida Tudom. Ezt nagyon jól tudom.

Wangel De mégis tévedsz. Azt képezed, mintha a gyerekek anyja még élne. Mintha láthatatlanul közénk állna. Azt hiszed, hogy a szívem két részre oszlik köztetek. Ez a gondolat háborít fel téged. Szinte erkölcs-telennek érzed a kapcsolatunkat. Ezért nem tudsz vagy nem akarsz többé velem úgy élni, mint asszony a férfival.

Ellida *(feláll)* Wangel, ez minden, amit megláttál? Amibe beleláttál?

Wangel Igen, ma végre egészen a mélyére láttam. A gyökeréig.

Ellida A gyökeréig, mondod. Ó, csak azt ne hidd.

Wangel *(feláll)* Ellida kedves, tudom jól, hogy ez még nem minden.

Ellida *(félve)* Tudod, hogy még más is van?

Wangel Igen. Elviselhetetlen számodra ez a környék. A hegyek. Rád nehezednek, és nyomják a lelkedet. Kevés itt a fény. Nem elég tágas körülötted az égbolt. Nincs kellő ereje és sodrása a levegő áramlásának.

Ellida Ebben valóban igazad van. Éjjel-nappal, télen és nyáron rám telepszik a honvágy: a tenger vonzása.

Wangel Tudom én ezt jól. *(Megsimogatja Ellida fejét)* Menjen hát ez a szegény beteg gyerek megint oda, ahol az otthona van.

Ellida Hogyan képzeled ezt?

Wangel Egészen egyszerűen. Elköltözünk innen.

Ellida Elköltözünk?

Wangel Igen. A nyílt tenger mellé, valahová, ahol szíved szerinti otthonra találhatsz.

Ellida Erről a gondolatról, kedvesem, mondj le örökre. Ez teljességgel lehetetlen. Te sehol a világon nem lehetsz boldog, csak itt.

Wangel Erre ne légy tekintettel. Különben azt hiszed, hogy itt boldogan élhetek... nélkülöd?

Ellida Hiszen én itt vagyok. Itt is maradok. Vagyok neked.

Wangel Az enyém vagy, Ellida?

Ellida Kérlek, erről ne beszéljünk. Itt mindened megvan, amiért élsz, és amire törekszel. Egész életed munkája ideköt.

Wangel Mondtam, erre ne légy tekintettel. Elköltözünk innen. Valahová, arrafelé. Ez, kedves Ellidám, végleges és szilárd elhatározásom.

Ellida Mit gondolsz, mit nyernénk?

Wangel Te visszanyernéd az egészségedet és a lelked nyugalma.

Ellida Azt aligha. De te! Gondolj magadra is. Te mit nyernél ezen?

Wangel Újra megtalálnálak, te kedves.

Ellida Nem tudnál. Ez nem sikerülhet neked! Nem, nem lehet, Wangel! Hiszen éppen ez a szörnyű, a kétségbeejtő!

Wangel Meg kell próbálnunk. Ha itt ilyen gondolatok kínoznak, akkor valóban nincs számodra más menekülés, mint hogy... el innét! Minél hamarabb, annál jobb. Ez végleges és szilárd elhatározásom. Hallod, Ellida?

Ellida Nem! Akkor inkább Isten nevében elmondok mindent. Nyíltan, úgy, ahogy van.

Wangel Igen, igen... tedd azt!

Ellida Nem akarom, hogy miattam szerencsétlen legyél. Különösképpen, ha ez úgysem segítene rajtunk.

Wangel Megígérted, hogy mindent elmondasz... úgy, ahogy van.

Ellida Elmondom, legjobb tudásom szerint. Úgy, ahogy hiszem... Gyere ide, és ülj mellém. *(Leülnek a kövekre)*

Wangel Hallgatlak Ellida. Tehát?

Ellida Aznap, amikor kijöttél oda, és megkérdezted tőlem, hogy vajon tudnék-e, akarok-e hozzád tartozni, nagyon őszintén és becsületesen beszéltél nekem az első házasságodról. Nagyon boldog házasság volt... mondtad.

Wangel Valóban az volt.

Ellida Igen, igen... tudom, kedvesem. Nem is emiatt említem. Csak arra akarlak emlékeztetni, hogy én is őszinte voltam hozzád. Kertelés nélkül megmondtam: egyszer életemben mást szerettem. Elmondtam, hogy valahogy, valamilyenformán hűséget fogadtunk egymásnak.

Wangel Hűséget?

Ellida Igen. De ez csak nagyon rövid ideig tartott. Ő elutazott. Később pedig véget vetettem az egésznek. Mindezt elmondtam akkor neked.

Wangel Ugyan, kedves Ellida, miért bolygatsz fel újra ezt a történetet? Tulajdonképpen nem is tartozik rám. Soha meg sem kérdeztem tőled, hogy ki volt az az ember.

Ellida Nem. Soha sem kérdezted. Mindig olyan tapintatos voltál hozzám.

Wangel *(mosolyog)* Ó, ebben az esetben nem volt nehéz! Hiszen körülbelül sejthettem is a nevét.

Ellida A nevét?!

Wangel Skjoldvikenben és ott kint a környéken nem sokan adtak okot a találgatásra. Pontosabban csak egyetlen ember volt, akire...

Ellida Te bizonyára Arnholmra gondolsz.

Wangel Igen, vagy talán nem ő volt?

Ellida Nem.

Wangel Nem ő? Akkor hiába találgatnék.

Ellida Emlékszel-e arra, hogy egyszer késő ősszel, egy megrongálódott nagy amerikai hajó érkezett Skjoldvikenbe?

Wangel Igen, erre nagyon jól emlékszem. Ennek a hajónak a fedélzetén egy reggel meggyilkolva találták a kajütjében a kapitányt. Személyesen jártam kint, és én boncoltam fel a hullát.

Ellida Igen, te.

Wangel A másodkormányos volt minden bizonnyal a gyilkos.

Ellida Ezt senki nem állíthatja. Soha nem derült ki.

Wangel Mégsem lehet kétséges. Miért ölte volna magát vízbe, ha nem ő tette?

Ellida Nem ölte magát a vízbe. Elment egy nordlandi hajóval északra.

Wangel *(megdöbben)* Ezt te honnan tudod?

Ellida *(erőt véve önmagán)* Hát, igen Wangel, ez a másodkormányos volt az, akivel eljegyeztem magam.

Wangel *(felugrik a kőről)* Mit mondasz? Lehetséges ez?

Ellida Igen, így van. Ő volt az.

Wangel Az isten szerelmére, Ellida, hogy tehetél ilyet! Eljegyezni magad egy jöttmenttel! Egy vadidegennel! Hogy hívták, mi volt a neve?

Ellida Akkoriban Frimannak nevezte magát. Később a leveleit Alfred Johnston néven írta alá.

Wangel És hová való volt?

Ellida Finnmarkba, mondta ő. Egyébként odaát született Finnországban. Úgy tudom, gyerek volt még, mikor az apjával bevándoroltak.

Wangel Tehát kvén.

Ellida Igen, így nevezik őket.

Wangel Mit tudsz még róla?

Ellida Csak annyit, hogy fiatalon szállt tengerre, és távoli, nagy utakat járt be.

Wangel Egyebet semmit?

Ellida Semmit. Soha nem került rá sor, hogy ilyesmiről beszéljünk.

Wangel Hát miről beszéltetek?

Ellida Legtöbbet a tengerről.

Wangel A tengerről?

Ellida Viharról és szélcsendről. Tengeren töltött sötét éjszakákról. Beszél-
tünk a napfényes napokon szikrázó vízről is. Legtöbbet azonban a
bálnákról, a delfinekről és a déli hőségben szokásuk szerint kint a
szirteken heverésző fókákról beszéltünk. Aztán, tudod, a sirályokról,
sasokról, az összes többi tengeri madárról. Mondd csak, nem különös,
hogy valahányszor ilyesmiről beszélgettünk, az volt az érzésem,
mintha valamennyi tengeri állat és madár az ő rokona volna?

Wangel És te?

Ellida Igen, szinte biztos voltam benne, hogy nekem is rokonom valamennyi.

Wangel Igen, igen. Tehát eljegyezted magad vele?

Ellida Azt mondta, meg kell tennem.

Wangel Meg kell tenned? Nem volt saját akaratod?

Ellida Ha vele voltam, akkor nem. Később már érthetetlennek éreztem az
egészet.

Wangel Gyakran találkoztatok?

Ellida Nem, gyakran nem. Egyszer kint járt nálunk, hogy megnézzze a világí-
tótornyot. Akkor ismerkedtem meg vele. Azután csak egyszer-egyszer
találkoztunk. Amíg nem jött az a história a kapitánnyal. Akkor mennie
kellett.

Wangel Jól van. Beszélj még erről.

Ellida Korán reggel, szürkületben kaptam tőle egy cédulát. Az állt benne, hogy menjek ki hozzá a Bratthammerre, tudod, az a partfok ott a világítótorony és Skjoldviken között.

Wangel Igen, persze, ismerem jól.

Ellida Azt írta, menjek ki azonnal oda, mert beszélni akar velem.

Wangel És te mentél?

Ellida Igen. Nem tehettem másként. Akkor mondta el, hogy éjjel agyonszúrta a kapitányt.

Wangel Tehát ő maga elmondta! Kertelés nélkül.

Ellida Igen. De azt mondta, hogy azért tette, mert így volt jogos és igazságos.

Wangel Jogos és igazságos? Miért szúrta hát agyon?

Ellida Erről nem volt hajlandó beszélni. Azt mondta, nem az én fülemnek való.

Wangel Te pedig vakon elhitted minden szavát?

Ellida Igen. Eszembe sem jutott volna másként tenni. De mennie kellett. Ahogy búcsúzni készült... nem, el sem képzelheted, hogy mit talált ki.

Wangel Mondjad, hadd halljam!

Ellida Elővett a zsebéből egy kulcskarikát, és lehúzta az ujjáról a gyűrűjét, amit állandóan viselt. Az én ujjamról is lehúzta a kis gyűrűmet. Mind a kettőt a kulcskarikára fűzte, majd azt mondta, hogy házastársi hűséget kell fogadnunk egymásnak a tenger színe előtt.

Wangel Házastársi hűséget?

Ellida Igen, így mondta. És ezzel a kulcskarikát a gyűrűvel teljes erejéből, amilyen messzire csak tudta, a tengerbe hajította.

Wangel És te, Ellida, mindebbe beleegyeztél?

Ellida Igen, hidd el, akkor azt éreztem, mindennek így kell történnie. Aztán, hála istennek, elutazott.

Wangel És mi történt, miután szerencsésen eltávozott?

Ellida Gondolhatod, hamarosan magamhoz tértem. Beláttam, mekkora örültség és milyen értelmetlen volt mindez.

Wangel Az előbb levelekről beszéltél. Tehát még hallottál róla később is?

Ellida Igen, hallottam róla. Először Arhangelszkből kaptam néhány sort. Csak annyit írt, hogy Amerikába készül. Megadta a címet, ahová válaszolhatok.

Wangel És te válaszoltál?

Ellida Azonnal. Természetesen megírtam neki, hogy közöttünk mindennek vége. Ne gondoljon rám ezentúl, mint ahogy én sem gondolok rá többé soha.

Wangel És ő mégis írt?

Ellida Írt, igen.

Wangel Arra mit válaszolt, amit az értésére adtál?

Ellida Egy szót sem. Mintha nem is szakítottam volna vele. Csak várjak rá, írta egészen higgadtan és nyugodtan. Mihelyt magához hívhat, értesít. És akkor induljak nyomban.

Wangel Tehát nem mondott le rólad.

Ellida Nem. Ekkor megint írtam. Csaknem szóról szóra azt, amit először. Talán még határozottabban.

Wangel Ebbe aztán belenyugodott?

Ellida Nem, ne hidd. Éppolyan higgadtan írt, mint azelőtt. A szakításról egy szót sem. Akkor beláttam, hogy hasztalan. Ezért többé nem írtam neki.

Wangel Nem is hallottál róla többé?

Ellida De igen, még három levelet kaptam tőle. Egyet Kaliforniából, egyet Kínából. Az utolsót Ausztráliából. Abban azt írta, hogy aranyásónak megy. De ettől fogva többé nem adott hírt magáról.

Wangel Rendkívüli hatalma volt feletted, Ellida.

Ellida Igen, igen, kegyetlen volt.

Wangel Nem szabad többé erre gondolnod! Soha többé! Ígérd meg, kedves, drága Ellidám! Új gyógymodot találunk neked. Tisztább levegőt, mint itt a fjordok között. Egészséges, sós tengeri levegőt. Nos? Mít szólsz ehhez?

Ellida Jaj, ne beszélj erről. Ne is gondolj ilyesmire. Nem segítene rajtam. Biztosan érzem. Ettől a tehertől ott kint sem szabadulhatnék.

Wangel Miféle tehertől, kedvesem, tulajdonképpen mire gondolsz?

Ellida A lelken uralkodó ismeretlen, kegyetlen hatalomra.

Wangel Hiszen attól már megszabadultál. Már régen. Amióta szakítottál vele. Régen elmúlt már.

Ellida *(felugrik)* Nem, éppen hogy nem!

Wangel Nem múlt el?

Ellida Nem, Wangel, nem múlt el! És attól félek, soha nem is fog! Soha az életben!

Wangel *(fojtott hangon)* Azt mondod hát, hogy a szíved mélyén sohasem felejtetted el azt az idegent?

Ellida Elfelejtettem. Aztán egyszer mintha visszatért volna.

Wangel Mikor?

Ellida Úgy három éve. Vagy valamivel régebben. Akkoriban, amikor a gyereket vártam.

Wangel Akkor? Igen, Ellida, azt hiszem, kezdek már sok mindent érteni.

Ellida Tévedsz, kedvesem! Azt, ami rám tört... nem, azt nem lehet soha az életben megérteni.

Wangel *(fájdalmasan nézi)* Ha elgondolom... három teljes éven át úgy jártál-keltél itt, hogy a szívedben mást szerettél. Mást! Nem engem, hanem egy másikat!

Ellida Ó, ebben tévedsz, nagyon tévedsz. Én csak téged szeretlek, senki mást.

Wangel *(fojtott hangon)* Akkor miért nem éltél velem ezalatt úgy, mint az én asszonyom?

Ellida Az idegenből eredő iszonyat miatt.

Wangel Iszonyat?

Ellida Igen: iszonyat. Olyan kegyetlen, amilyen, azt hiszem, csak a tenger lehet. Mert tudd meg, Wangel...

(Balról jönnek vissza a városi fiatalok, köszönnek, üdvözlők Wangelékat, majd jobbra eltávoznak. Velük jön Arnholm, Bolette, Hilde és Lyngstrand is)

Bolette Mi az, ti még mindig itt fent sétálgattok?

Ellida Igen, olyan jó hűvös és szép itt a magasban.

Arnholm Mi a magunk részéről lemennénk táncolni.

Wangel Helyes, jól van. Nemsokára mi is lemegyünk.

Hilde Akkor addig is agyő.

Ellida Lyngstrand úr, várjon, kérem, egy pillanatra...

(Lyngstrand megáll. Arnholm, Bolette, Hilde jobbra elmennek)

Ellida *(Lyngstrandhoz)* Ön is táncolni akar?

Lyngstrand Nem, nagyságos asszonyom, azt hiszem, nekem nem szabad.

Ellida Igen, jobb is, ha vigyáz magára. A melle miatt... Még mindig nem heverte ki teljesen.

Lyngstrand Nem, teljesen még nem.

Ellida *(kissé tétozva)* Mondja, kérem, mennyi ideje, hogy részt vett azon a tengeri utazáson?

Lyngstrand Ahol göthös lettem?

Ellida Igen, amelyről ma délelőtt beszélt.

Lyngstrand Hát, az bizony már... várjon csak, mikor is? Bizony, van annak már három éve is.

Ellida Tehát három éve.

Lyngstrand Vagy valamivel több. Februárban hagytuk el Amerikát. Márciusban volt a hajótörés. A napéjegyenlőség viharába kerültünk.

Ellida *(Wangelre néz)* Tehát abban az időben történt.

Wangel De Ellida kedves!...

Ellida Nos, nem tartóztatom tovább, Lyngstrand úr. Menjen csak. De ne táncoljon.

Lyngstrand Nem, majd csak nézem őket. *(Jobbra el)*

Wangel Kedvesem, miért faggattad az útvjáról?

Ellida Johnston ott volt annak a hajónak a fedélzetén. Meggyőződtem róla.

Wangel Miből következtetsz erre?

Ellida *(nem felel a kérdésre)* Ott a hajón tudta meg, hogy máshoz mentem férjhez. Amíg távol járt. És akkor, ugyanabban az órában tört rám... az.

Wangel Az... iszonyat?

Ellida Igen. Hirtelen ott látom magam előtt, ott áll elevenen előttem. Vagy inkább mellettem. Nem néz rám soha. Csak van.

Wangel Hogyan jelenik meg előtted?

Ellida Ahogyan utoljára láttam.

Wangel Ahogy tíz éve?

Ellida Igen, ahogy kint a Bratthammeren. A legélénkebben a mellűjét látom, a nagy, kékesfehér gyönggyel. Az a gyöngy döglött hal szeméhez hasonló. Állandóan rám mered.

Wangel Az istenért! Betegebb vagy, mint hittem volna. Betegebb, mint gondolnád, Ellida.

Ellida Igen, igen... segíts rajtam, ha tudsz! Mert érzem, ahogy egyre jobban és jobban a hatalmába kerít.

Wangel És ilyen állapotban bolyongsz itt három éve? Némán hurcolod titkos szenvedésedet, ahelyett, hogy szólnál nekem!

Ellida Képtelen voltam rá! Eddig a pillanatig, amíg a te érdekedben rá nem kényszerültem. Ha mindent megvallok neked, meg kellett volna vallanom a kimondhatatlant is.

Wangel A kimondhatatlant?

Ellida Nem, nem, kérlek, ne! Ne kérdezd! Csak még egyet. Aztán már semmi mást... Wangel, mi magyarázza meg a gyerek szemének titkát?

Wangel Kedves, drága, drága Ellida, hidd el, az csak a te képzeletedben élt. Olyan volt a szeme, mint a többi egészséges gyereké.

Ellida Nem, nem olyan volt. Ó, te miért nem láttad? Úgy változott a színe, mint a tengeré. Ha a fjord napfényes nyugalomban pihent, a szeme is olyan volt. Viharban a vihart tükrözte. Én láttam, ha te nem is láttad.

Wangel *(ráhagyja)* Hm... Lehet. De ha így is volt? Miért fontos ez?

Ellida *(halkan, közeledve)* Én már láttam ezt a szemet.

Wangel Mikor? Hol?

Ellida Kint a Bratthammeren. Tíz esztendeje.

Wangel *(egy lépést hátrál)* Mit jelentsen ez?

Ellida *(remegve, suttogva)* A gyerek szeme az idegen szeme volt.

Wangel *(önkéntelenül felkiált)* Ellida!

Ellida *(kétségbeesetten összecsapja a kezét a feje fölé)* Most már érted, ugye, hogy miért nem akarok úgy élni, miért nem szabad úgy élnem veled, mint a te asszonyod? *(Gyorsan megfordul, és jobbra lemenekül a magaslatról)*

Wangel *(kiáltva utána siet)* Ellida, Ellida, te szegény, boldogtalan Ellidám!

HARMADIK FELVONÁS

Wangelék kertjének távolabbi zuga. Nedves, mocsaras hely, hatalmas, öreg fák árnyékolják. Jobbra hínáros tó széle látszik. A háttérben alacsony, ritkás kerítés választja el a kertet a gyalogösvénytől és a fjordtól. Távol, túl a fjordon hegyláncok és hegyormok látszanak. Estébe hajló késő délután. Bolette baloldalt egy kőpadon ül, és varrogat. A padon néhány könyv, varrókosár. Hilde és Lyngstrand horgászfelszereléssel a tó partján járkál

Hilde *(jelt ad Lyngstrandnak)* Maradjon nyugton! Ott látok egy jó nagyot!

Lyngstrand *(odanéz)* Hol?

Hilde *(mutatja)* Hát nem látja?... Ott lenn! És nézze csak, ott! Hű, a minde-
nit, ott is van egy! *(A fák mögé néz)* Juj, ez meg pont erre csörtet, és
elriasztja őket.

Bolette Ki csörtet erre?

Hilde A te főgimnáziumi tanár urad, aranyom!

Bolette Az enyém?

Hilde Hála a Teremtőnek, az enyém nem volt soha.

(Arnholm bukkan fel jobbra a fák között)

Arnholm Vannak halak a tóban?

Hilde Igen, akad benne néhány szörnyen vén kárász.

Arnholm No nézd csak, még megvannak az öreg kárászok?

Hilde Igen, ezek szívósak. De most aztán egypárat elintézünk közülük.

Arnholm Nem lenne jobb, ha kint próbálnák meg a fjordban?

Lyngstrand Nem, a tó bizonyos mértékig titokzatosabb, ahogy mondani szokás.

Hilde Igen, itt izgatóbb. Most jött a vízből?

Arnholm Éppen most. Egyenesen a fürdőből jövők.

Hilde Biztosan csak a medencében úszkált, ugye?

Arnholm Igen, nem vagyok különösebben jó úszó.

Hilde Háton úszni tud?

Arnholm Nem.

Hilde Én igen. *(Lyngstrandhoz)* Próbáljuk meg ott feljebb, a másik parton.
(A tó mentén elmennek jobbra)

Arnholm *(közelebb megy Bolettehez)* Ön itt üldögél egyedül, Bolette?

Bolette Igen, rendszerint így szoktam.

Arnholm A mamája nincs a kertben?

Bolette Nincs. Azt hiszem, elment a papával.

Arnholm Hogy érezte magát ma délután a mama?

Bolette Nem tudom. Elfelejtettem megkérdezni tőle.

Arnholm Miféle könyvek ezek itt?

Bolette Az egyik amolyan növénytani könyv, a másik földrajz.

Arnholm Szívesen olvas ilyeneket?

Bolette Igen, ha van rá időm. Mert először és mindenekelőtt a háztartásról kell gondoskodnom.

Arnholm A kedves mama... a mostohaanyja nem segít magának?

Bolette Nem. Ez az én dolgom. Hiszen a két esztendő alatt is, amíg a papa egyedül volt, nekem kellett vezetnem a háztartást. És ez azóta is így van.

Arnholm De ugye most is ugyanolyan nagy kedvvel olvas, mint azelőtt?

Bolette Igen, minden hasznos könyvet elolvasok, amit meg tudok szerezni. Szeretném tudni, mi van a világban. Hiszen itt olyan távol élünk mindentől.

Arnholm De kedves Bolette, ne mondjon már ilyet!

Bolette Ugyan miért ne? Úgy érzem, mi nem élünk másképp, mint azok a kárászok ott lent a tóban. Közvetlen közelükben van a fjord, ahol csak úgy rajzanak ki-be csapatostól a nagy, vad halak. De ezek a szegény, jámbor háziállatok nem tudnak erről semmit. Nem vehetnek benne részt soha.

Arnholm Nem hinném, hogy különösképpen jót tenne nekik, ha kisurrannának oda.

Bolette Ez már teljesen mindegy.

Arnholm Egyébként nem mondhatja, hogy itt olyan nagyon távol esnének az élettől. Legalábbis nyáron nem. Hiszen éppen mostanában olyan ez a környék, mintha a nagyvilági élet találkahelye lenne. Szinte csomópont... átmenetileg.

Bolette *(mosolyog)* Hát persze, ön, aki maga is csak átmenetileg van itt, ön könnyen nevezhet rajtunk.

Arnholm Nevethetek... hogy jut ilyesmi az eszébe?

Bolette Ezt az egész mesét a találkahelyről meg a nagyvilági élet csomópontjáról csak a városban hallhatta. Ott használnak ilyen nagy szavakat.

Arnholm Igen, őszintén megvallva én is észrevettem.

Bolette A valóságban egyetlen szó sem igaz ebből. Legalábbis számunkra, akik állandóan itt élünk. Mi hasznunk abból, ha az idegen nagyvilág, úton északnak, az éjféle nap csodájára, elhalad erre? Hiszen mi nem tarthatunk velük! Mi nem bámulhatjuk az éjféle napot! Nekünk itt kell leélnünk az életünket, szépen, illedelmesen, a mi halastavunkban.

Arnholm *(leül Bolette mellé)* Mondja meg őszintén, kedves Bolette, van-e valami, úgy értem, valami meghatározott dolog, amire szívből vágyódik?

Bolette Ó, igen, lenne.

Arnholm És tulajdonképpen mi az? Mi az, amire annyira vágyódik?

Bolette Elmenni innen... mindenekelőtt.

Arnholm Tehát erre vágyódik a legjobban?

Bolette Igen. Aztán szeretném, ha valamivel többet tanulhatnék. Ha jobban kiismerhetném magam a világban.

Arnholm Annak idején, amikor itt tanítottam, az apja gyakran mondogatta, hogy folytathatja majd a tanulmányait.

Bolette Ó, igen, szegény papa... sok mindent megígér. De ha aztán komolyra fordul, akkor... nincs benne elég lendület.

Arnholm Nincs. Ebben, sajnos, igaza van. A lendület valóban hiányzik belőle. De beszélt vele azóta erről? Amúgy komolyan és behatóan?

Bolette Nem, ezt tulajdonképpen én sem tettem meg.

Arnholm Pedig ezt igazán meg kell tennie. Amíg nem késő, Bolette. Miért nem teszi meg, mi az akadálya?

Bolette Úgy hiszem, bennem sincs igazi lendület. Bizonyára a papától örököltém.

Arnholm Hm. Nem igazságtalan egy kissé magához?

Bolette Jaj, sajnos, nem. Aztán meg a papának olyan kevés ideje van arra, hogy velem meg a jövőmmel törődjék. Kedve is kevés van hozzá. Az ilyesmit lehetőleg elkerüli. Mert Ellida annyira igénybe veszi, hogy...

Arnholm Kicsoda? Hogy mondja?

Bolette Úgy értem, hogy ő és a mostohaanyám... *(hangot vált)* Tudja, a papa és a mama is éppen eléggé el van foglalva önmagával.

Arnholm Akkor még csak jobban tenné, ha szabadulni próbálna az itteni körülményektől.

Bolette Ez igaz, de úgy érzem, nincs hozzá jogom. Nincs jogom elhagyni a papát.

Arnholm Ugyan, kedves Bolette, egyszer úgyis meg kell tennie. Az a véleményem, minél előbb, annál jobb.

Bolette Igen, valószínűleg nem is marad más hátra. Magammal is törődnöm kell. Valami állás után kell néznem. Ha a papa már nem lesz, nincs kiért maradnom. De attól, hogy szegény papát elhagyjam, attól rettegek...

Arnholm Retteg?

Bolette Igen, őmiatta.

Arnholm Az istenért! És a mostohaanyja? Ő mellette marad!

Bolette Persze, hogyne. Csakhogy ő nem olyan járatos azokban a dolgokban, amelyekben az én anyám mindig feltalálta magát. Sok minden van, amit ő meg sem lát, vagy amit talán meg sem akar látni, de az is lehet, hogy közömbös neki. Nem tudom, mi ez tulajdonképpen.

Arnholm Hm. Azt hiszem, értem már, mire gondol.

Bolette Szegény papa, bizony vannak gyenge pontjai. Talán már maga is észrevette. Dolga sincs annyi, hogy minden idejét kitöltse. A mostohaanyám pedig képtelen arra, hogy a támasza legyen. Ennek persze részben maga a papa az oka.

Arnholm Hogy értsem ezt?

Bolette A papa csak akkor elégedett, ha állandóan vidám arcokat lát maga körül. „Járja be napfény és öröm a házat” - mondja. Ezért attól tartok, olyan gyógyszert ad a mostohaanyámnak, amely idővel megárthat neki.

Arnholm Ezt komolyan gondolja?

Bolette Nem tudok szabadulni a gondolattól. Ellida néha olyan különösen viselkedik. *(Hevesen)* Nem jogos, nem igazságos, hogy állandóan itt kuksoljak a házban! Végül is a papának semmi haszna sincs ebből! Azt hiszem, magammal szemben is vannak kötelességeim!

Arnholm Kedves Bolette, ezeket a dolgokat alaposan meg kell beszélnünk egymással.

Bolette Az ugyan nem sokat segíthet rajtam! Azt hiszem, az én sorsom már csak az, hogy itt maradjak a halastóban.

Arnholm Micsoda gondolat! Minden csak magán múlik.

Bolette *(élénken)* Gondolja?

Arnholm Igen, higgyen nekem. Minden a maga kezében van.

Bolette Ó, ha csak tudnék... Talán ha maga szólna a papának egy jó szót az érdekemben.

Arnholm Azt is megteszem. Elsősorban azonban magával szeretnék beszélni, kedves Bolette, nyíltan, kertelés nélkül. *(Kitekint balra)* Csendesesen! Ne árulja el magát. Később még visszatérünk rá.

(Ellida jön balról, kalap nélkül, csak egy nagy, vállát is beborító kendőt dobott a fejére)

Ellida *(túlhajtott élénkséggel)* Itt jó! Itt nagyszerű!

Arnholm *(feláll)* Sétálni volt?

Ellida Igen, hosszú, hosszú, csodálatos sétát tettünk Wangellel, fent a hegyekben! Most pedig megyünk a vízre, vitorlázni!

Bolette Nem ülsz le egy kicsit?

Ellida Nem, köszönöm. Csak ülni nem.

Bolette *(a pad szélére csusszan)* Van itt hely elég.

Ellida *(járkál)* Nem, nem, nem. Mindent, csak ülni nem. Ülni nem akarok.

Arnholm Ez a séta határozottan jót tett magának. Látom, mennyire felfrissült.

Ellida Ó, nagyon jól érzem magam, nagyon, nagyon jól. És erősnek, olyan erősnek, magabiztosnak! *(Balra, kifelé néz)* Miféle nagy gőzhajó jön ott?

Bolette *(feláll, és kifelé néz)* Ez csak a nagy angol gőzös lehet.

Arnholm Lehorgonyoz a bójánál. Mindig kiköt ezen a helyen?

Bolette Csak egy félórára. Aztán megy tovább felfelé a fjordon.

Ellida De holnap visszajön. Aztán ki... ki a nyílt tengerre! A tengeren túlra! Ha ott lehetnék! Utazni! Ó, aki megteheti! Aki ezt megteheti!

Arnholm Wangelné asszony soha nem vett még részt nagyobb hajóúton?

Ellida Még soha életemben. Csak kis utazásokon, itt, a fjordok között.

Bolette *(sóhajt)* Nekünk bizony csak a szárazföld marad.

Arnholm Hiszen tulajdonképpen azon vagyunk otthon.

Ellida Ez az, amiben nem hiszek.

Arnholm Nem a szárazföldön vagyunk otthon?

Ellida Nem, nem hiszem. Azt gondolom, hogy ha kezdettől azt szoktuk volna meg, hogy a tengeren vagy talán a tengerben töltsük az életünket, akkor sokkal tökéletesebb lenne az ember, mint amilyen most. Nemcsak jobb, de boldogabb is.

Arnholm Igazán ezt hiszi?

Ellida Igen. Szeretném tudni, vajon nem voltunk-e valaha ilyenek? Wangellel már gyakran beszéltem erről.

Arnholm És ő mit mond?

Ellida Nem tartja lehetetlennek.

Arnholm *(tréfálkozva)* Jó, nekem nincs kifogásom ellene. De ami történt, megtörtént. Egyszer s mindenkorra elpackáztuk a hivatásunkat, és tengeri állatok helyett szárazföldi állatok lettünk. Most már, sajnos, késő, nem tehetjük jóvá ezt a hibát.

Ellida Igen, kimondta a szomorú igazságot. Azt hiszem, az emberek maguk is sejtenek ebből valamit. Hurcolják magukban, mint holmi titkos gondot és bánatot. Higgye el, ez az emberi szomorúság legfőbb oka. Igen, higgye el nekem!

Arnholm Drága Wangelné asszony, nekem nem az a benyomásom, hogy az emberek valóban olyan szomorúak lennének. Ellenkezőleg: én úgy látom, hogy a többség könnyen és vidáman, valamilyen nagy, csendes, önfeledt boldogságban éli az életét.

Ellida Ó, nem, nem így van. Ez a boldogság hasonló ahhoz, ahogy a hosszú, napfényes nyári napnak örülünk. A fény fölött azonban már ott lebeg a közeledő sötétség sejtelve. Ez a sejtélem vet árnyékot az emberek boldogságára, ahogy a vonuló felhő árnyékot vet a fjordra. Tükörsimán, kéken tündököl a víz. Aztán hirtelen...

Bolette Ne foglalkozz ilyen szomorú gondolatokkal. Az előbb még vidám voltál, élénk, most meg...

Ellida Igen, igen, persze, az voltam. Ó, ez az egész merő ostobaság. *(Nyugtalanul körülnéz)* Bárcsak már jönne Wangel! Biztosra ígérte. És mégsem jön. Biztosan elfelejtette. Kedves Arnholm úr, nézze már meg, hátha megtalálja.

Arnholm Szíves örömet.

Ellida Mondja meg neki, jöjjön gyorsan. Mert most nem látom.

Arnholm Nem látja?

Ellida Ó, ezt nem értheti. Ha ő nincs mellettem, néha nem emlékszem az arcára. Ilyenkor mintha teljesen elveszítettem volna. Nagyon kínzó érzés, jaj, nagyon. Menjen már, kérem, menjen! *(A tó mellett járkál)*

Bolette *(Arnholmhoz)* Magával megyek. Nem tudhatja, hogy...

Arnholm Ó, majd csak valahol...

Bolette *(halkan)* Nem, nem, nyugtalan vagyok. Aggódok, hogy a gőzhajón van.

Arnholm Aggódik?

Bolette Igen. Rendszerint megnézi, nem talál-e ott ismerősre. Aztán a fedélzeten vendéglő is van!

Arnholm Értem. Akkor jöjjön csak velem. *(Arnholm és Bolette balra elmegy)*

(Ellida egy ideig mozdulatlanul áll, és a tóra mered. Olykor halkan összefüggéstelen szavakat mormol magában.)

A kerti sövény mögött, a gyalogösvényen, balról egy idegen férfi jön útiruhában. Vörhenyes haja és szakálla bozontos. Skót sapkát visel, vállán átvetett szíjon útitáska lóg)

Az idegen *(a kertet kémlelve lassan lépdél a kerítés mentén. Amikor észreveszi Ellidát, megáll, állhatatosan, fürkészve nézi, majd fojtott hangon, halkan megszólal)* Jó estét, Ellida!

Ellida *(visszafordul és felkiált)* Végre! Csakhogy itt vagy kedvesem!

Az idegen Igen. Végre, ha sokára is.

Ellida *(meglepetten és ijedten nézi)* Ön ki? Keres valakit?

Az idegen Tudod te azt nagyon jól.

Ellida *(meghökken)* Mit jelent ez? Hogy beszél velem? Kihez jött?

Az idegen Kihez, ha nem tehozzád?

Ellida *(megvonaglik)* Ó, jaj! *(Az idegenre mered, hátratántorodik, halkan, fojtott hangon felsikolt)* Az ő szeme! A szeme!

Az idegen Nos, ismerős vagyok végre? Én, Ellida, én azonnal megismertelek.

Ellida A szeme! Kérem, ne nézzen így rám! Segítségért kiáltok!

Az idegen Csendesesen. Maradj csendben. Ne félj. Hiszen nem bántani akarlak.

Ellida Ne nézzen így, kérem! *(Eltakarja a szemét)*

Az idegen *(a kerítésre könyököl)* Az angol gőzössel jöttem.

Ellida *(ijedten, lopva ránéz)* Mit akar tőlem?

Az idegen Megígértem neked, hogy mihelyt lehet, visszajövök érted.

Ellida Utazzon el! Utazzon újra el! Soha, soha többé ne jöjjön ide vissza! Megírtam magának, hiszen megírtam, közöttünk mindennek vége! Mindennek, mindennek. Hiszen tudja, tudnia kell!

Az idegen *(zavartalanul, anélkül, hogy válaszolna erre)* Jöttem volna én szívesen hamarabb is hozzád. De nem tudtam. Most végre sikerült. Itt vagyok, Ellida.

Ellida Mit akar tőlem? Mi a szándéka? Miért jött ide?

Az idegen Tudod te jól, érted jöttem, hogy elvigyelek, Ellida.

Ellida *(rémülten hátralép)* Értem jött! Ez a szándéka?

Az idegen Igen, természetesen.

Ellida De hát tudnia kell, hogy férjhez mentem.

Az idegen Igen, tudom.

Ellida És mégis! Mégis idejön, hogy elvigyen?!

Az idegen Természetesen. Szent elhatározásom.

Ellida *(két keze közé fogja a fejét)* Ó, ez iszonyú! Ez a kegyetlen...!

Az idegen Te talán nem akarsz?

Ellida *(zavarodottan)* Ne nézzen így rám!

Az idegen Kérdelem, akarsz-e velem jönni?

Ellida Nem, nem, nem! Nem akarok! Amíg élek, soha! Mondom, nem akarok! Nem tudok, és nem akarok! *(Csendesebben)* Nem is tehetem.

Az idegen *(átlép a kerítésen, be a kertbe)* Akkor hát, Ellida, hadd mondjak neked valamit, mielőtt elmennék.

Ellida *(menekülne, de nem tud, a félelemtől bénultan áll, és egy fa törzséhez támaszkodik a tónál)* Ne érjen hozzám! Ne jöjjön a közelembe! Ne lépjen közelebb! Mondom, ne érjen hozzám!

Az idegen *(óvatosan néhány lépést közeledik)* Ne félj tőlem, Ellida!

Ellida *(eltakarja a szemét)* Ne nézzen így rám!

Az idegen Csak ne félj. Ne félj.

(Wangel jön át a kerten balról)

Wangel *(még félúton a fák között)* No, jócskán megvárakoztattalak.

Ellida *(feléje rohan, és a karjába kapaszkodik)* Wangel, ments meg engem! Ments meg, ha tudsz!

Wangel Az istenért, Ellida! Mi történt?

Ellida Ments meg, Wangel! Hát nem látod? Ott hátul! Ott áll!

Wangel *(arra néz)* Az az ember ott? *(Közelebb lép)* Szabad kérdezni, ön kicsoda? És mit keres itt a kertben?

Az idegen *(Ellida felé bólint)* Ezzel az asszonnyal van beszélőnivalóm.

Wangel Vagy úgy. Akkor bizonyára ön volt az, aki...? *(Ellidához)* Hallom, hogy egy idegen járt az udvarban, és utána érdeklődött.

Az idegen Én voltam.

Wangel És mit akar a feleségemtől? *(Megfordul)* Ismered ezt az embert, Ellida?

Ellida *(halkan, kezét gyűrve)* Még hogy ismerem-e! Igen, igen, igen!

Wangel *(sűrgetve)* Nos?

Ellida Ó, Wangel! Ő az, ő maga. Tudnod kell...

Wangel Hogyan? Micsoda? *(Visszafordul az idegenhez)* Maga az a Johnston, aki egyszer...

Az idegen Jó... hívjon csak Johnstonnak. Mit bánom én? Egyébként nem az a nevem.

Wangel Nem?

Az idegen Nem, már nem.

Wangel Tulajdonképpen mit akar az én asszonyomtól? Ön nagyon jól tudja, hogy a világítótorony őrének a lánya már régen férjhez ment. Azt is tudnia kell, hogy kihez.

Az idegen Több mint három éve tudom.

Ellida *(izgatottan)* Hogyan tudta meg?

Az idegen Hazaúton hozzád. Egy régi újság került a kezembe. Erről a környékről való. Abban volt a hír az esküvőről.

Ellida *(maga elé néz)* Az esküvőről... Tehát az volt az...

Az idegen Nagyon furcsán érintett. A gyűrűk, Ellida, hiszen az is esküvő volt...

Ellida *(arcát a kezébe temeti)* Ó!

Wangel Hogyan merészkedik!...

Az idegen Elfelejtetted?

Ellida *(érzi az idegen tekintetét, hevesen)* Ne nézzen így rám!

Wangel *(eléje áll)* Hozzám forduljon, ne öhozzá. Tehát röviden, de velősen... ha tisztában van a körülményekkel, akkor tulajdonképpen mit keres itt? Miért tolakodik ide, miért zaklatja a feleségemet?

Az idegen Megígértem Ellidának, érte jövök, mihelyt lehet.

Wangel Már megint Ellida!...

Az idegen Ellida pedig határozottan megígérte, hogy vár rám, amíg meg nem jövök.

Wangel Csak hallgatom, ahogy a feleségemet a keresztnévén szólítja. Az ilyen bizalmaskodás mifelénk nem szokás.

Az idegen Tudom jól, de mivel ő elsősorban az enyém...

Wangel A magáé? Még mindig?!

Ellida *(Wangel mögé húzódik)* Nem szabadulhatok tőle! Nem enged el többé!

Wangel A magáé? Azt állítja, hogy magához tartozik?

Az idegen Nem beszélt önnek két gyűrűről? Az enyémről és az övéről?

Wangel Beszélt. Hát aztán? Később visszavonta a szavát. Maga is tudja, hiszen megkapta a leveleit.

Az idegen Ellida és én egyetértettünk abban, hogy a mi gyűrűváltásunk jogos és teljes érvényű, mint minden más esküvő.

Ellida De én nem akarom, értse meg! Hallja? Amíg élek, nem akarok többé tudni magáról! Ne nézzon rám! Hallja? Nem akarom!

Wangel Ember, magának elment az esze, ha azt hiszi, hogy itt ilyen gyermeteg indokkal bármiféle jogot szerezhet magának.

Az idegen Ez igaz. Jogom, abban az értelemben, ahogy ön gondolja, valóban nincsen.

Wangel Akkor mit akar még? Abban ne bízzék, hogy erőszakkal elveheti tőlem. A saját akarata ellenére!

Az idegen Nem. Az nem használna semmit. Ellida csak a saját akaratából, önként jöhet velem.

Ellida *(megdöbbenve, hevesen)* Önként!

Wangel És maga azt képzei...

Ellida *(halkan maga elé)* Önként...

Wangel Elment az esze. Menjen az útjára. Nincs több dolgunk magával.

Az idegen *(órájára néz)* Nemsokára a fedélzeten kell lennem. *(Egy lépéssel közelebb jön)* Nos, jól van, Ellida, én megtettem a kötelességemet. *(Még közelebb lép)* Betartottam a szavamat, amit neked adtam.

Ellida *(könnyörögve hátrál, kitér előle)* Kérem, ne érjen hozzám!

Az idegen Holnap éjjelig meggondolhatod!

Wangel Itt nincs mit meggondolni! Hordja el magát!

Az idegen *(még mindig Ellidához)* Most felmegyek a gőzhajóval a fjordon. Tehát holnap éjjel jövök vissza. Akkor felkereslek. Itt várj rám a kertben. Megérted ugye, hogy ezt a dolgot veled egyedül szeretném elintézni?

Ellida *(halkan, remegve)* Hallod, Wangel?

Wangel Nyugodj meg! Valahogy majd elhárítjuk ezt a látogatást.

Az idegen Addig is isten veled, Ellida. Tehát holnap éjjel.

Ellida *(esedezve)* Ne, ne, kérem, ne jöjjön! Soha többé! Ne jöjjön vissza!

Az idegen És ha úgy döntenél, hogy követsz a tengerre...

Ellida Ne nézzen így rám!

Az idegen Csak arra gondolok, hogy akkor útra készen várjál.

Wangel Menj be a házba, Ellida.

Ellida Nem bírok. Jaj, segíts rajtam! Ments meg, Wangel!

Az idegen Mert gondold meg jól, ha holnap nem jössz velem, akkor mindennek vége.

Ellida *(reszketve néz rá)* Mindennek vége? Örökre?

Az idegen *(bólint)* Akkor már nincs segítség. Én többé nem jövök erre a vidékre. Soha többé nem látsz. Nem is hallhatsz rólam. Örökre meghalok a számodra, örökre halott leszek.

Ellida *(nyugtalanul zihál)* Ó!

Az idegen Gondold meg hát jól, hogy mit teszel. Isten veled. *(Átlép a sövényen, majd megáll, és úgy szólal meg újra)* Tehát légy útra készen holnap éjjel, Ellida. Eljövök, és magammal viszlek. *(Lassan, nyugodtan halad a gyalogösvény mentén, majd jobbra elmegy)*

Ellida *(egy ideig utána néz)* Azt mondta, önként! Gondold csak meg, azt mondta, hogy önként menjek vele.

Wangel Nyugodj meg. Hiszen elment. Soha többé nem látod viszont.

Ellida Hogy mondhatsz ilyet? Holnap éjjel visszajön.

Wangel Hadd jöjjön. Téged biztosan nem talál itt.

Ellida *(tagadóan rázza a fejét)* Csak nem hiszed, Wangel, hogy útját tudod állni?

Wangel De igen, kedvesem... bízzál bennem.

Ellida *(tépelődve, nem is hallja Wangelt)* Ha holnap elmegy, ha holnap a gőzhajóval kifut a nyílt tengerre... akkor...

Wangel Akkor?

Ellida Akkor valóban soha... soha többé nem jön már vissza?

Wangel Soha, kedves Ellida, ebben biztos lehetsz. Mit keresne itt? A te szádból hallhatta most, hogy többé nem akarsz tudni róla. Ezzel az ügy el van intézve.

Ellida *(magának)* Tehát holnap. Vagy soha.

Wangel Ha pedig újra idemerészkedne...

Ellida *(izgatottan)* Akkor?

Wangel Hatalmunkban áll, hogy ártalmatlanná tegyük.

Ellida Ne hidd, csak ezt ne hidd.

Wangel Mondom, ártalmatlanná tehetjük. Ha ezután sem hagy nyugtot neked, bűnhődjék a kapitány meggyilkolásáért.

Ellida *(hevesen)* Nem, nem, nem! Csak ezt ne! Nem tudunk semmit a kapitány meggyilkolásáról. Semmit! Semmit!

Wangel Nem tudunk? Hiszen ő maga vallotta be neked!

Ellida Nem, erről egy szót se többet. Ha bárkinek szólsz, letagadom. Ő nem juthat börtönbe! Neki a nyílt tengeren a helye. A tengeren!

Wangel *(nézi Ellidát, és lassan megszólal)* Ó, Ellida, Ellida!

Ellida *(görcsösen belekapaszkodik)* Te kedves, te hűséges, ments meg, ments meg tőle!

Wangel *(szelíden kibontakozik az ölelésből)* Gyere, jöjj velem!

(Lyngstrand és Hilde a horgászfelszerelésekkel felbukkannak jobbról a tó mellett)

Lyngstrand *(Ellidához siet)* Nagyságos asszonyom, akar valami különöset hallani?!

Wangel Mit?

Lyngstrand Képzeld... láttuk az amerikai!

Wangel Az amerikai?

Hilde Igen, én is láttam.

Lyngstrand Megkerülte a kertet, és felszállt az angol hajóra.

Wangel Honnan ismeri azt az embert?

Lyngstrand Egyszer együtt utaztam vele a tengeren. Szentül hittem, hogy a tengerbe vészett. Lám, él és virul.

Wangel Tud róla valami közelebbit?

Lyngstrand Nem. De most biztosan azért jött, hogy bosszút álljon a hűtlen tengerészhitvesen.

Wangel Mit beszél?

Hilde Lyngstrand meg akarja mintázni.

Wangel Ebből egy szót sem értek.

Ellida Majd később elmondjuk.

(Arnholm és Bolette jönnek a kerítésen túl húzódó gyalogösvényen balról)

Bolette *(a többiekhez a kertben)* Gyertek, nézzétek! Most megy fel az angol gőzös a fjordon!

(Nagy gőzhajó siklik el lassan a közelben)

Lyngstrand *(Hildéhez a sövénykerítés mellett)* Biztosan az éjjel látogatja meg.

Hilde A hűtlen tengerésznét... igen.

Lyngstrand Képzeld csak el... pontban éjfélkor.

Hilde Nagyon izgató lesz, azt hiszem...

Ellida *(a hajó után néz)* Tehát holnap...

Wangel Aztán soha többé.

Ellida Ó, Wangel, ments meg engem... magamtól!

Wangel *(aggódva nézi Ellidát)* Ellida! Érzem, sejtem, valami titok rejlik itt.

Ellida Titok, ami csábít és vonz.

Wangel Csábít és vonz?

Ellida Az az ember a tenger maga! *(Lassan, tépelődve a kerten át balra elmegy. Wangel nyugtalanul lépked mellette, és fürkészve nézi)*

NEGYEDIK FELVONÁS

A kerti szoba Wangel házában. Jobbra és balra ajtó. A háttérben két ablak közt kitárt üvegajtó nyílik a verandára. A veranda mögött, lent a kert egyik részlete látszik. Balra pamlag, asztal. Jobbra zongora, hátrább nagy virágállvány. A szoba közepén nagy kerek asztal, körülötte székek. Az asztalon több cserepes virág közt virágzó rózsatő. Délelőtt.

A bal oldali asztal mellett a pamlagon Bolette hímez. Szembe vele Lyngstrand ül az asztal túlsó végén. Lent a kertben Ballested fest. Hilde mellette áll, és nézi

Lyngstrand	Pokoli nehéz lehet az ilyen hímezés, ugye, Wangel kisasszony?
Bolette	Nem, dehogy, nem olyan nehéz. Ha odafigyelek a számolásra.
Lyngstrand	Számolásra? Számolni is kell?
Bolette	Persze, az öltéseket. Nézze csak.
Lyngstrand	Jé, csakugyan! Ki hinné! Ez már szinte művészet! Rajzol is?
Bolette	Igen, de csak mintáról.
Lyngstrand	Anélkül nem?
Bolette	Nem, minta nélkül nem.
Lyngstrand	Akkor ez mégsem igazi művészet.
Bolette	Nem, inkább csak kézügyesség.
Lyngstrand	Én azt hiszem, a kisasszony még a művészetet is megtanulhatná.
Bolette	Tehetség nélkül?
Lyngstrand	Az nem tesz semmit. Ha állandóan egy igazi, vérbeli művész társaságában lehetne...
Bolette	Gondolja, hogy tanulhatnék tőle?
Lyngstrand	Nem hétköznapi módon. Azt hiszem, lassan, fokozatosan rájönne a nyitjára. Amolyan csoda segítségével.
Bolette	Valóban csodálatra méltó lenne.
Lyngstrand	<i>(kis szünet után)</i> Töprengett-e már a kisasszony, úgy értem, gondolkodott-e már komolyan, elmélyülten a házasságról?
Bolette	<i>(futólag felpillant rá)</i> A házasságról?... Nem.
Lyngstrand	Én igen.
Bolette	Valóban? Ön igen?
Lyngstrand	Persze, nagyon gyakran gondolkodom ilyen dolgokról. Különösen pedig a házasságról. Rengeteg könyvet is olvastam róla. A házasság, véleményem szerint, csodának tekinthető. Ahogy az asszony lassanként átváltozik, és férjéhez idomul.
Bolette	Úgy érti, hogy átveszi az érdeklődését?
Lyngstrand	Pontosan erre gondolok.

Bolette És az adottságait is? A tehetségét és a készségeit is?

Lyngstrand Hm, igen, talán még azokat is...

Bolette Abban is hisz talán, hogy amit a férfi az olvasmányából szív magába, vagy kigondol, mindaz csak úgy átszáll a feleségére?

Lyngstrand Igen. Szépen, lassan. Mint valami csoda. Persze tudom jól, ez csak tiszta, szerelemmel teljes, igazán boldog házasságban történhet meg.

Bolette Az még nem jutott az eszébe soha, hogy a férj is idomulhat a feleségéhez, ő is „átváltozhat”? Ő is egybeforraszthat vele?

Lyngstrand A férfi? Nem, erre így nem gondoltam.

Bolette Ha az egyik esetben előfordulhat, miért ne történhetne meg a másikon is?

Lyngstrand Mert a férfinak rendeltetése van. Ezért erős és szilárd. Élethivatása van.

Bolette Kivétel nélkül mindegyiknek?

Lyngstrand Dehogy. Főként a művészekre gondolok.

Bolette Úgy gondolja, helyes, ha egy művész megházasodik?

Lyngstrand Persze. Ha talál valakit, akit szívből szeret...

Bolette Szerintem akkor sem. A művész éljen a művészetének.

Lyngstrand Hát persze, annak éljen. De ezt akkor is megteheti, ha megnősül.

Bolette Hát a nő?

Lyngstrand A nő? Hogyhogy?

Bolette A nő, akit elvesz feleségül. Neki mi legyen az élethivatása?

Lyngstrand Éljen ő is a férfi művészetének. Meggyőződésem, hogy ez nagyon boldoggá tenné.

Bolette Nem tudom.

Lyngstrand Higgye el, kisasszony, higgye el. Nem a férj jóvoltából élvezett tisztelet és tekintély miatt. Az vajmi keveset számít. Ennél sokkal többet jelent, hogy alkotótársa lehet, megkönnyítheti munkáját, tejbe-vajba fürösztli, és amúgy igazából vidámmá varázsolja életét. Hiszem, hogy ennél pompásabb, magasztosabb feladat nő számára nincsen.

Bolette Tudja, magának fogalma sincs arról, hogy milyen önző!

Lyngstrand Én önző?! Édes jó istenem!... Ha csak egy kicsit jobban ismerne, mint amennyire ismer... *(Közelebb hajol Bolettéhez)* Wangel kisasszony, ha én már eltávoztam, ami pedig hamarosan bekövetkezik...

Bolette *(részvétellel ránéz)* Már megint kezd? Ne legyenek ilyen szomorú gondolatai.

Lyngstrand Végeredményben nincsen abban semmi szomorú.

Bolette Miben? Hogy érti ezt?

Lyngstrand Nos, hát körülbelül egy hónap múlva elutazom. Először innét. Aztán messzebbre, délre.

Bolette Aha. Értem.

Lyngstrand Gondol majd olykor-olykor rám a kisasszony?

Bolette Persze, szívesen.

Lyngstrand *(boldogan)* Ígérje meg.

Bolette Megígérem.

Lyngstrand Mindenre, ami szent?

Bolette Mindenre, ami szent. *(Hangot vált)* Ugyan, mi értelme van ennek? Nem vezet sehová.

Lyngstrand Hogy mondhat ilyet? Milyen pompás érzés lesz, ha tudhatom, hogy maga, miközben idehaza tesz-vesz, rám gondol majd.

Bolette És azután? Azután hogyan tovább?

Lyngstrand Hogyan? Igen... Magam sem tudom pontosan...

Bolette Én sem. Annyi az akadály. Minden csak akadály.

Lyngstrand Még csoda is történhet. Szerencsés sorsfordulat, vagy valami hasonló. Most már biztos vagyok benne, hogy én a szerencse fia vagyok!

Bolette *(élénken)* Hát persze! Miért ne lenne az? Higgyen benne bátran!

Lyngstrand Hiszek is: szilárdan és határozottan. S ha majd a híres szobrász néhány év múlva jó módban és makkegészségesen hazatér, akkor...

Bolette Igen, igen, biztosan így lesz. Reméljük.

Lyngstrand Bízást remélheti. Csak gondoljon rám hűségesen, meleg szeretettel, amíg a messzi délen tartózkodom. Ahogy ígérte.

Bolette Megígértem. *(Fejét rázza)* De minek? Ebből úgysem lehet semmi.

Lyngstrand Miért ne, Bolette kisasszony? Ha csak annyi, hogy jobban, könnyebben dolgozom, már akkor is megérte.

Bolette Maga tehát hisz ebben?

Lyngstrand Igen, a szívem mélyén érzem. De tudom, hogy magát is lelkesíti majd itt, az isten háta mögött az a tudat, hogy - ahogy mondani szokás - segített nekem az alkotásban.

Bolette *(Lyngstrandra néz)* Jó, de maga, a maga részéről?

Lyngstrand Én?

Bolette *(kinéz a kertbe)* Pszt! Beszéljünk másról. Megjött Arnholm úr.

(Arnholm bukkan fel a kertben, balról érkezik. Megáll Ballested és Hilde mellett, majd szóba elegyedik velük)

Lyngstrand Bolette kisasszony szereti a régi tanítóját?

Bolette Hogy szeretem-e?

Lyngstrand Igen, úgy értem, hogy kedveli-e?

Bolette Hogyne. Jó barát, derék tanácsadó. Ott segít, ahol csak tud.

Lyngstrand Különös, hogy még nem házasodott meg.

Bolette Miért tartja különösnek?

Lyngstrand Hiszen jó módú ember lehet.

Bolette Alighanem az is. De azért bizonyára nehezen találna valakit, aki hozzámenne.

Lyngstrand Vajon miért?

Bolette Nos, csaknem valamennyi fiatal lánynak, akit ismer, a tanára volt. Ő maga mondja.

Lyngstrand De miért baj ez?

Bolette Istenem, hát ki megy hozzá a volt tanárához?

Lyngstrand Eszerint a lányok nem szerethetik a tanárukat?

Bolette Ha már igazán felnőttek, akkor nem.

Lyngstrand Nem? Fontolja csak meg jól!

Bolette *(figyelmeztetően)* No, no, no!

(Ballested közben összeszedi a holmiját, és Hilde segítségével jobbra kiviszi a kertből. Arnholm a verandán keresztül belép a szobába)

Arnholm Jó reggelt, kedves Bolettém. Jó reggelt, tisztelt... hm... uram.
(Bosszankodva, hidegen odabiccent Lyngstrandnak, aki feláll és meghajol)

Bolette *(feláll, odamegy Arnholmhoz)* Jó reggelt, tanár úr.

Arnholm Hogy s mint vannak?

Bolette Köszönöm, jól.

Arnholm A mostohaanyja ma is kiment a vízre?

Bolette Nem, fent van még a szobájában.

Arnholm Gyengélkedik?

Bolette Nem tudom. Bezárkózott.

Arnholm Valóban?

Lyngstrand Wangelné asszony nagyon felizgatta magát az amerikai miatt.

Arnholm Maga mit tud erről?

Lyngstrand Elmondtam a nagyságos asszonynak, hogy láttam elevenen a holtat, amint megkerülte a kertet.

Arnholm Úgy.

Bolette Ön és a papa még biztosan sokáig ébren voltak az éjjel.

Arnholm Igen, meglehetősen sokáig. Nagyon fontos dolgokról beszélgettünk.

Bolette Tudott egy kicsit rólam is, az én dolgomról is beszélni vele?

Arnholm Nem, kedves Bolette. Odáig nem juthattam. Őt valami egészen más dolog foglalta le, de teljesen.

Bolette *(sóhajt)* Hát persze. Mint mindig.

Arnholm *(sokatmondóan ránéz)* De mi ketten később még beszélünk majd erről, tüzetesen. Most hol van az édesapja? Nincs talán idehaza?

Bolette De itthon van. Biztosan lent dolgozik a rendelőben. Mindjárt felhívom.

Arnholm Köszönöm, hagyja. Inkább magam megyek le hozzá.

Bolette *(balra figyel)* Várjon csak, tanár úr. Mintha a papa jönne a lépcsőn. Igen. Azt hiszem, odafönt járt nála!

(Wangel belép a bal oldali ajtón)

Wangel *(kezet nyújt Arnholmnak)* No nézd csak, kedves barátom, ön már itt van? Igazán kedves, hogy ilyen korán eljött. Még sok mindent szeretnék megbeszélni önnel.

Bolette *(Lyngstrandhoz)* Ne menjünk le talán egy kicsit Hildéhez a kertbe?

Lyngstrand Boldogan, kisasszony.

(Lyngstrand és Bolette lemennek a kertbe, és a háttérben a fák között eltűnnek)

Arnholm *(aki tekintetével követte őket, Wangelhez fordul)* Ismeri közelebbről ezt a fiatalembert?

Wangel Nem, egyáltalán nem ismerem.

Arnholm Helyesnek tartja akkor, hogy állandóan a lányok körül legyeskedik?

Wangel Legyeskedik? Észre sem vettem.

Arnholm Ilyesmire azért ügyelhetne, ha meg nem sértem.

Wangel Teljesen igaza van. De, istenem, mitévő legyek én szegény? A gyerekek már megszokták, hogy a saját fejük után menjenek. Nem hallgatnak sem rám, sem Ellidára.

Arnholm Órá sem?

Wangel Nem. Nem is kívánhatom tőle, hogy ilyen ügyekbe beleártsa magát. Ez nem neki való. *(Félbehagyja az előbbi témát, átvált)* De nem erről akartunk beszélni. Mondja... gondolkozott a dolgon? Mindarról, amit elmondtam önnek?

Arnholm Egyébről sem, amióta az éjjel elváltunk egymástól.

Wangel Mit tegyek, mit tanácsol?

Arnholm Kedves doktor, ön az orvos, önnek jobban kell tudnia.

Wangel Ha tudná, milyen nehéz az orvosnak, ha olyan betegről kell ítélnie, aki ennyire közel áll hozzá! Ez pedig nem is közönséges betegség. Itt nem segít a közönséges orvos, sem közönséges orvosság.

Arnholm Ma hogy van?

Wangel Éppen most voltam nála, egész nyugodtnak látszott. De minden hangulatában ott rejlik a titok, amit nem tudok megfejtetni. Aztán olyan állhatatlan, olyan szeszélyes, kiszámíthatatlan a természete.

Arnholm Ez a beteges lelkiállapot következménye.

Wangel Nemcsak az. Voltaképpen vele született tulajdonság. Ellida tengeri lény. A tenger népéhez tartozik. Ez a baj.

Arnholm Kedves doktor, hogy érti ezt?

Wangel Még nem figyelte meg soha, hogy az emberek kint a nyílt tengeren valahogy más, külön népet alkotnak? Mintha együtt lélegeznének a tengerrel. Gondolkodásukban, érzelmeikben ott csapkod a hullámok játéka, az apály meg a dagály. Nem is vernek gyökeret sehol másutt. Ó, hamarabb kellett volna erre gondolnom. Bizony vétkeztem Ellida ellen, amikor elvittem onnan, és idehoztam.

Arnholm Ez a véleménye mostanában alakult ki?

Wangel Igen, és egyre határozottabban. Előbb kellett volna rádöbbenem. Ó, hiszen sejtettem is. Csak magamba fojtottam, elhessegettem a gondolatot. De látja, annyira szerettem, hogy elsősorban magammal törődtem. Akkoriban felelőtlenül önző voltam.

Arnholm Hm... ilyenkor minden férfi önző egy kissé. Egyébként ezt a hibáját gondosan titkolta eddig, Wangel doktor.

Wangel *(nyugtalanul fel-alá járkál)* Pedig az voltam! Később is önző maradtam. Hiszen sokkal, de sokkal idősebb vagyok nála. Apjának és tanácsadójának kellett volna lennem. Segítenem teljes erőmből, hogy gondolatvilága kibontakozzék, kitisztuljon. Sajnos, ebből soha nem lett semmi. Nem volt meg hozzá a kellő energiám! Mert talán olyan-
nak szerettem, amilyen volt. Aztán egyre rosszabb és rosszabb lett minden. Én meg csak bolyongtam itt tehetetlenül, és nem tudtam, mihez fogjak. *(Halkan)* Ekkor írtam kínomban önnek, és kértem arra, hogy utazzék ide.

Arnholm *(csodálkozva néz rá)* Micsoda? Hát ezért írt nekem?

Wangel Igen. De ne árulja el.

Arnholm A mindenit, kedves doktor, tulajdonképpen mit várt tőlem? Nem értem.

Wangel Hogyan is érthetné? Hamis nyomon jártam. Azt hittem, hogy Ellida szíve valamikor vonzódott önhöz. Azt hittem, titkon egy cseppet még él ez az érzés. Azt hittem, jólesne neki, ha újra láthatná önt, és beszélgethetne önrel az otthonáról, a régi szép napokról.

Arnholm Tehát a feleségére gondolt, amikor azt írta, hogy itt valaki vár rám, sőt talán vágyódik utánam?

Wangel Ugyan ki másra gondoltam volna?

Arnholm *(gyorsan)* Persze, persze, igaza van. Csak nem értettem meg.

Wangel Mondtam, ez természetes. Ugyanis teljesen hamis nyomon jártam.

Arnholm És még ön állítja magáról, hogy önző?

Wangel Súlyos adósságot kellett törlesztenem. Úgy gondoltam, minden eszközt megragadok, amitől egy kicsit is felderülne a lelke.

Arnholm Tulajdonképpen mivel magyarázza azt az erőt, amivel ez az idegen a hatalmában tartja a feleségét?

Wangel Hm... kedves barátom, ennek sok megmagyarázhatatlan összetevője lehet.

Arnholm Úgy érti, hogy lényegét tekintve megmagyarázhatatlan? Teljesen megmagyarázhatatlan?

Wangel Legalábbis most még az.

Arnholm Hisz ön az ilyesmiben?

Wangel Nem hiszek, de nem is vitatom. Csak éppen nem értem. Ezért nem is bolygatom.

Arnholm Jó, de akkor valamit még mondjon el nekem. A feleségének az a különös, hátborzongató állítása, hogy a gyermek szeme...

Wangel *(gyorsan)* Abban egyáltalán nem hiszek. Ilyesmiben nem akarok hinni! Az a história a gyerek szeméről pusztán képzelődés. Semmi más.

Arnholm Tegnap látta azt az embert. A szemét megfigyelte?

Wangel Persze hogy megfigyeltem.

Arnholm Nem talált semmi hasonlóságot?

Wangel *(kitérően)* Istenem, mit is válaszolhatnék erre? Akkor már sötétedett, amikor láttam. Előtte pedig Ellida annyit beszélt erről a hasonlóságról. Nem tudom, vajon voltam-e olyan állapotban, hogy elfogulatlanul szemügyre vehessem.

Arnholm Igen, ez lehetséges. De az a másik dolog? Hogy a feleségét akkor szállta meg a félelem és nyugtalanság, amikor ez az ember minden jel szerint éppen úton volt hazafelé?

Wangel Látja, ebbe a rémálomba is csak tegnapelőtt élte bele magát, azóta fantáziál róla. Ez a szorongás egyáltalán nem olyan hirtelen, egyszerre tört rá, mint ahogy most állítja. De amióta ettől az ifjú Lyngstrandtól hallotta, hogy Johnston... vagy Friman... vagy aminek éppen most hívják, három éve, márciusban, azon a hajón éppen errefelé tartott, nyilvánvalóan azóta hiszi, hogy a lelkét felkavaró nyugtalanság ugyanabban a hónapban fogta el.

Arnholm Hát nem akkor történt?

Wangel Nem! Egyáltalán nem. Már sokkal korábban jelentkeztek az első tünetek. Az igaz, három éve, véletlenül éppen márciusban, meglehetősen hevesen tört ki rajta ez a nyugtalanság...

Arnholm Tehát mégis!

Wangel Igen, de ez egyszerűen akkori állapotával és körülményeivel magyarázható.

Arnholm Tehát tünet tünet után.

Wangel *(kezét tördeli)* És semmi segítség! Csak ez a tanácstalanság! Nincs kiút!

Arnholm És ha elhatározná, hogy lakhelyet cserél? Ha máshová költöznének? Ha olyan környezetben érnének, ahol ő otthonosabban érezné magát?

Wangel Jaj, kedvesem, azt hiszi, hogy nem ajánlottam már fel ezt is? Javasoltam, költözzünk ki Skjoldvikenbe. Nem akarja.

Arnholm Ezt sem?

Wangel Nem. Nem látja értelmét. S ebben talán nem is téved olyan nagyon.

Arnholm Hm... gondolja?

Wangel Igen. Ha jól megfontolom, valójában nem is tudom, hogyan vigyem végbe? Azt hiszem, nem vállalhatom a lányok miatt azt a felelősséget, hogy elbújjak egy olyan távoli zugban. Hiszen ott kell élniük, ahol legalább valami lehetőségük akad, hogy gondoskodhassanak magukról.

Arnholm Magukról? Ön már komolyan gondol erre?

Wangel Édes istenem... hát hogyan gondolnék! De aztán újra billen a mérleg nyelve: tekintettel kell lennem szegény beteg Ellidámra is. Bizony, kedves Arnholm... több vonatkozásban is két malomkö között őrlődöm.

Arnholm Bolette miatt talán nem is kell annyira aggódnia... *(Átvált)* Csak tudnám, hol van... hol vannak? *(A nyitott ajtóhoz lép, és kinéz a kertbe)*

Wangel *(lassan a zongora felé indul)* Minden áldozatot meghoznék mindhármutukért. Csak tudnám, hogyan.

(Ellida belép a bal oldali ajtón)

Ellida *(Wangelhez siet)* Ugye, nem még el ma délelőtt?

Wangel Nem, dehogy megyek. Itthon maradok melletted. *(A közeledő Arnholmra mutat)* Nem is üdvözlöd a barátunkat?

Ellida *(arra fordul)* Ó, ön itt van, Arnholm úr? Jó reggelt! *(Kezet nyújt neki)*

Arnholm Jó reggelt, asszonyom. Lám, ma nem is ment ki a vízre, mint máskor?

Ellida Nem! Nem! Nem! Ma semmiképpen. Nem ülne le egy pillanatra?

Arnholm Köszönöm, most nem. *(Wangelre néz)* Megígértem a lányoknak, hogy lemegyek hozzájuk a kertbe.

Ellida Isten tudja, hogy a kertben találja-e őket. Sohasem tudom, merre kóborolnak.

Wangel Bizonyára a tónál lesznek.

Arnholm No, majd csak a nyomukra bukkanok. *(Biccent, elköszön, és a verandán jobbra elmegy a kertbe)*

Ellida Hány óra, Wangel?

Wangel *(az órájára néz)* Tizenegy múlt néhány perccel.

Ellida Tizenegy. És ma este tizenegy és fél tizenkettő körül érkezik vissza a hajó. Ó, bárcsak már túl lennék rajta!

Wangel *(közelebb lép hozzá)* Ellida kedves, csak egyet szeretnék megkérdezni tőled.

Ellida Mit?

Wangel Tegnapelőtt este fent a Kilátón azt mondtad, hogy három éve gyakran látod őt magad előtt. Mintha élne.

Ellida Igen. Így is volt. Hidd el nekem.

Wangel Nos, milyennek láttad olyankor?

Ellida Milyennek?

Wangel Úgy értem, milyennek képzelted, amikor úgy hitted, hogy magad előtt látod?

Ellida Kedves Wangel, hiszen most már tudod te is, hogy milyen!

Wangel Így jelent meg a képzeletedben is?

Ellida Igen, pontosan így. Természetesen.

Wangel Pontosan úgy, ahogy tegnap este a valóságban láttad.

Ellida Pontosan.

Wangel Akkor miért nem ismerted meg azonnal?

Ellida *(meghökken)* Nem ismertem meg?

Wangel Te magad mondtad később, hogy eleinte nem tudtad, nem sejtetted, ki az az idegen.

Ellida *(zavarban)* Igen, azt hiszem, igazad van. Hát nem különös, Wangel? Képzeld... nem ismertem meg azonnal!

Wangel Csak a szeméről ismerted fel... így mondtad.

Ellida Ó, igen... a szeme! A szeme!

Wangel Nos, fent a Kilátón azt állítottad, hogy mindig úgy jelent meg előtted, mint amikor elváltatok. Ott kint, tíz esztendeje.

Ellida Ezt állítottam?

Wangel Igen. Ezt.

Ellida Akkor annak idején is körülbelül olyan volt, mint most.

Wangel Nem. Tegnapelőtt hazafelé jövet teljesen másmilyennek írtad le. Tíz esztendeje nem viselt szakállt. Teljesen másképp öltözött. És a mellű azzal a gyönggyel! Tegnap az sem volt rajta!

Ellida Nem, nem volt rajta.

Wangel *(firkésze nézi)* Tehát gondolkozz egy kicsit, Ellida kedves. Talán már nem is tudsz visszaemlékezni, milyen is volt, amikor ott állt melletted a Bratthammeren.

Ellida *(töprengve, néhány pillanatra lehunyja a szemét)* Nem emlékszem rá világosan. Nem, ma egyáltalán nem emlékszem rá. Milyen különös!

Wangel Nincs ebben semmi különös. Új képet állított eléd a valóság. Ez pedig homályba borítja a régit, úgyhogy többé nem láthatod.

Ellida Lehetséges ez, Wangel?

Wangel Igen. És homályba borítja beteg képzelődéseidet is. Ezért jó, hogy a valóság megérkezett.

Ellida Jó? Ezt te jónak nevezed?

Wangel Itt a valóság, és lehet, hogy a gyógyulást hozta meg neked.

Ellida *(leül a pamlagra)* Gyere, Wangel, ülj ide mellém. Hadd mondjam el neked minden gondolatomat.

Wangel *(az asztal túlsó végén leül egy székre)* Mondjad, kedves Ellida.

Ellida Nagy szerencsétlenség mindkettőnknek, hogy éppen mi ketten kerültünk össze.

Wangel *(megdöbben)* Mit beszélsz?!

Ellida Igen. Szerencsétlenség. És ez olyan természetes is. Azzá kellett válnia. Ahogy mi ketten összekerültünk!

Wangel De hát mi nem volt rendjén abban, ahogy mi ketten...?

Ellida Figyelj rám, Wangel, nem segít semmit, ha továbbra is hazudunk magunknak, és becsapjuk egymást!

Wangel Becsapjuk egymást, hazudunk? Mi ketten?

Ellida Igen. Hazudunk. Vagy... legalábbis... eltitkoljuk az igazságot. Mert a színtiszta igazság, az igazság az, hogy kijöttél hozzánk, és megvásároltál engem.

Wangel Megvásároltalak! Azt mondod: megvásároltalak?

Ellida Ó, én egy szemernyivel sem voltam jobb nálad! Belementem. Ráálltam, és eladtam magam neked.

Wangel *(fájdalmasan néz rá)* Ellida... hogyan nevezheted ezt jó szívvel vásárnak?

Ellida Nem nevezhetem másképp! Nem viselted el tovább házádban az ürességet. Új asszony után néztél...

Wangel És új anyát kerestem a gyerekeimnek, Ellida.

Ellida Talán azt is... úgy mellékesen. Holott nem győződhetél meg róla, hogy alkalmas vagyok arra a szerepre. Hiszen éppen csak hogy megismertél egy-két felszínes beszélgetésből. Aztán kedvet kaptál rám, és...

Wangel Jó, nevezd csak nyugodtan úgy, ahogy akarsz.

Ellida Én pedig? Én? Ott álltam teljesen elhagyottan, tanácstalanul, egyedül. Érthető hát, hogy belementem a vásárba, amikor jöttél, és felkínáltad örökre szóló gondoskodásodat.

Wangel Az biztos, kedves Ellida, hogy én nem „gondoskodást” ígértem. Becsületesen megkérdeztem, megosztanád-e velem és a gyerekeimmel azt a keveset, amit a magaménak mondhatok.

Ellida Igen. Valóban ezt tetted. De nekem nem lett volna szabad elfogadnom! A világ minden kincséért sem! Eladtam magam! Inkább a legmocskosabb munkát, legnyomorultabb sorsot: de önként és a saját választásomból, szabadon!

Wangel *(feláll)* Tehát az az öt vagy hat év, amit velem töltöttél, semmit nem jelentett neked!

Ellida Ne hidd, Wangel, dehogyis. Nekem olyan jó volt itt nálad, aminél jobbat senki nem kívánhat magának. Csakhogy nem önként jöttem a házádba. És ez a baj.

Wangel *(ránéz)* Nem önként?

Ellida Nem. Nem önként követtelek.

Wangel *(fojtott hangon)* Emlékszem már. Ezt a szót tegnap hallottad.

Ellida Ez a szó a kulcsa mindennek. Ez nyitotta ki a szememet. Azóta látok.

Wangel És mit láatsz?

Ellida Látom, hogy a mi életünk igazából nem házasság volt.

Wangel *(keserűen)* Igazat mondtál. Mostani életünk nem is házasság.

Ellida Azelőtt sem volt az. Soha. Kezdetől fogva nem volt az. *(Maga elé néz)* Az első az igazi házasság lehetett volna, teljes és tiszta.

Wangel Az első? Miféle első?

Ellida Az enyém... övele.

Wangel *(csodálkozva néz rá)* Nem értelek! Egy szavadat sem értem!

Ellida Wangel, kedves... ne hazudjunk egymásnak. Se egymásnak, se önmagunknak.

Wangel Rendben van. És aztán?

Ellida Lásd be, nem hagyhatjuk többé soha figyelmen kívül, hogy az önként fogadott hűség éppúgy köt, mint az esküvő.

Wangel Erre nem válaszolhatok mást, mint...

Ellida *(felugrik)* Engedd meg, hogy elmenjek tőled!

Wangel Ellida!... Ellida!...

Ellida Igen, igen. Engedj el! Hidd el, nincs más kiút. Abból, ahogy mi akkor összekerültünk.

Wangel *(leküzdő fájdalommal)* Hát ide jutottunk.

Ellida Idáig kellett jutnunk. Nem történhetett másképp.

Wangel *(szomorúan néz Ellidára)* Tehát hiába éltünk együtt, így sem nyerhettelek meg. Soha nem voltál egészen az enyém, soha.

Ellida Ó, Wangel, ha én úgy szerethetnék, ahogy szeretném. Szívből, ahogy megérdemled! De érzem, hiába, már nem lehet.

Wangel Tehát váljunk el? Azt kívánod, hogy váljunk el, szabályosan, törvényesen?

Ellida Kedvesem, mennyire nem értesz te engem. Nem törődöm a formákkal. Közömbösek. Azt hiszem, az ilyen külsőségeken nem múlik semmi. Csak azt szeretném, hogy közös elhatározással, önként szakadjunk el egymástól.

Wangel *(keserűen, lassan bólintva)* Érvénytelenítsük a vásárt, értem.

Ellida *(élénken)* Ez az! Igen. Érvénytelenítsük a vásárt.

Wangel És aztán, Ellida? Később? Megfontoltad, hogy mit várhatunk? Hogyan alakul majd az életed, és hogyan az enyém?

Ellida Mindegy. Lesz, ahogy lesz. A legfontosabb, Wangel, amit könyörögve kérek tőled: engedj szabadon! Add vissza a teljes szabadságomat!

Wangel Ellida, szörnyű, amit követelsz. Adj legalább időt az elhatározásra. Beszélünk kell még erről alaposan. És adj magadnak is időt, hogy megfontolhasd, amit cselekszel.

Ellida Nincs vesztegetni való időnk. Még ma szabadnak kell lennem!

Wangel Még ma? Miért?

Ellida Ő ma éjjel megérkezik.

Wangel *(ijedten összerezzen)* Megérkezik! Mi köze van ehhez az idegennek?

Ellida Szabadon, teljesen szabadon akarok elébe állni.

Wangel És azután... azután mi a szándékod?

Ellida Nem akarok azzal takarózni, hogy más felesége vagyok. Nincs szükségem arra a mentségre, hogy nem választhatok. Enélkül nem lenne döntés a döntés.

Wangel Választásról beszélsz! Döntésről, Ellida. Választásról ebben a kérdésben?

Ellida Szükségem van arra, hogy választhassak. Választhassak a két lehetőség között: hagyom elmenni egyedül, vagy követem.

Wangel Tudod te, hogy mit beszélsz? Követnéd? Rábíznád a sorsodat?

Ellida Rád is rábízta. Méghozzá... feltétel nélkül, vakon.

Wangel Meglehet. De órá! Rá! A vadidegenre! Akit alig ismersz!

Ellida Hiszen téged még annyira sem ismertelek talán. Mégis követtelek.

Wangel Annak idején legalább körülbelül tudhattad, milyen élet vár rád. De most? Mit tudsz most? Semmit. Még azt sem, hogy ki vagy mi az az ember!

Ellida *(maga elé mered)* Igaz. Hiszen éppen ez a kegyetlen ebben.

Wangel Valóban kegyetlen, igen...

Ellida Ezért érzem úgy, hogy vállalnom kell a választást.

Wangel *(ránéz)* Mert kegyetlennek mutatkozik meg előtted?

Ellida Igen. Pontosan azért.

Wangel *(közelebb megy)* Ugyan, mondd meg, Ellida, mit tartasz te voltaképpen kegyetlennek?

Ellida *(gondolkodik)* Kegyetlen... az, ami vonz és taszít is egyben.

Wangel Vonz is?

Ellida Főként vonz, azt hiszem.

Wangel *(lassan)* Te rokona vagy a tengernek.

Ellida Az is kegyetlen.

Wangel Te is az vagy. Rokona a kegyetlennek is. Vonzol és taszítasz egyben.

Ellida Úgy érzed, Wangel?

Wangel Eddig még nem ismertelek igazán. Mélyen. Most már egyre világosabb, tisztább minden.

Ellida Ezért is engedj szabadon! Minden olyan kapcsolatból, ami hozzád és házadhoz köt, eressz el. Nem az vagyok, akinek hittél. Magad is láthatod már. Váljunk hát el egyetértésben és önként.

Wangel *(fásultan)* Talán az lenne a legjobb mind a kettőnknek, ha elválnánk. De mégsem tudok! Számomra te vagy a kegyetlen. A vonzásod az erősebb.

Ellida Úgy érzed?

Wangel Próbáljuk meg higgadtan átvészelni a mai napot. Teljes lelki nyugalommal. Ma nem adhatom vissza a szabadságodat, és el sem engedhetlek. Nincs hozzá jogom. A te érdekében, Ellida! Azt a jogomat és kötelességemet, hogy megvédjelek, érvényre juttatom.

Ellida Hogy megvédjél? Mi ellen? Hiszen kívülről nem fenyeget semmiféle durva erőszak. Mélyebben rejlik a kegyetlen erő, Wangel. A saját lelkem vonz és csábít feléje. Ez ellen mit tudsz tenni?

Wangel Erőt adhatok, hogy ellenállj.

Ellida Igen, de csak ha én magam is akarom.

Wangel Hát nem akarsz ellenállni?

Ellida Hiszen ez az, amit magam sem tudok!

Wangel Ma eldől minden, kedves Ellida.

Ellida *(hevesen)* Igen, látod, ilyen közel a döntés. A döntés, amely az egész életre szól.

Wangel Holnap pedig...

Ellida Holnap! Holnapig talán elvész az én igazi jövőm.

Wangel Az igazi?

Ellida Elvész az én szabad, teljes, boldog életem, elvész örökre! És elvész talán az övé is.

Wangel *(megragadja a csuklóját, halkan)* Ellida, szereted azt az idegent?

Ellida Szeretem? Mit tudom én? Csak azt tudom, hogy számomra nincs nála kegyetlenebb, és...

Wangel És?

Ellida Úgy érzem, mégis hozzá tartozom.

Wangel *(lehajtja a fejét)* Kezdek már mindent érteni.

Ellida Milyen orvosságod van erre? Milyen tanácsot adhatsz?

Wangel *(bánatosan néz rá)* Holnap ő már nem lesz itt. Akkor elhárul a szerencsétlenség veszélye, és többé már nem fenyeget téged. Akkor visszadom a szabadságodat, és elengedlek. Érvénytelenítjük a vásárt, Ellida.

Ellida Jaj, Wangel!... Holnap már késő!

Wangel *(kinéz a kertbe)* A gyerekek! A gyerekek! Legalább őket kíméljük... egyelőre.

(Arnholm, Bolette, Hilde és Lyngstrand bukkan fel a kertben. Lyngstrand még lent elköszön, és balra elmegy. A többiek belépnek a szobába)

Arnholm Képzeljék csak, hogy milyen tervet főztünk ki! Az imént...

Hilde Ma este kimegyünk a fjordba, és...

Bolette Ne, ne áruld el!

Wangel Mi ketten is kifőztünk valamit.

Arnholm Igazán?

Wangel Ellida holnap... elmegy Skjoldvikenbe egy időre.

Bolette Elmegy...

Arnholm Látja, ez nagyon okos gondolat, Wangelné asszony.

Wangel Ellida haza akar térni. Haza a tengerre.

Hilde *(Ellida elé szökken)* Elmégy? Elmégy tőlünk?

Ellida *(ijedten)* De Hilde? Mi lelt téged?

Hilde *(erőt vesz magán)* Semmi, semmi. *(Elfordul tőle, halkan)* Menj csak! Menj!

Bolette *(félve)* Papa... látom rajtad... te is elmegy Skjoldvikenbe.

Wangel Nem, biztos, hogy nem. Talán hébe-hóba ellátogatok oda...

Bolette És ide hozzánk?

Wangel Ide is ellátogatok majd.

Bolette Hébe-hóba, ugye?

Wangel Kedves gyermekem, ennek így kell lennie. *(Átmegy a szobán)*

Arnholm *(suttogva Bolettéhez)* Később folytatjuk a beszélgetést, Bolette...

(Wangelhez lép. Halkan beszélnek a háttérben az ajtó mellett)

Ellida *(halkan Bolettéhez)* Mi lelte Hildét? Mintha megzavarodott volna!

Bolette Hát nem vetted észre, mire sóvárog minden pillanatban?

Ellida Sóvárog?

Bolette Attól a perctől fogva, hogy idejöttél.

Ellida Nem, nem vettem észre. Mire?

Bolette Egyetlen gyengéd szavadra!

Ellida Hát mégis várna itt rám valami feladat? *(Halántékához szorítja a kezét, mozdulatlanul néz maga elé, mintha ellentétes gondolatok és érzések csapnának össze benne)*

(Wangel és Arnholm suttogva, beszélgetve a szoba előterébe sétálnak. Bolette a jobb oldali ajtóhoz megy, és átnéz a másik szobába. Aztán kitarja az ajtót)

Bolette Papa kedves, meg van terítve. Ebédelhetünk, ha úgy tetszik.

Wangel *(kényszeredetten)* Igen, kislányom? Nagyon helyes. Parancsoljon, Arnholm! Menjünk be, és ürítsük poharunkat búcsúzóul a „tengerről jött asszonyra”!

(A jobb oldali ajtó felé mennek)

ÖTÖDIK FELVONÁS

A félreeső zug Wangelék kertjében, a „kárászos” tó mellett. Növekvő nyáréji szürkület. Arnholm, Bolette, Lyngstrand és Hilde egy csónakban közelednek, amelyet evezővel kormányoznak balra, a part mentén előre

Hilde Hó! Nézze! Itt kényelmesen kiugorhatunk a partra!

Arnholm Nem, nem, maradjon csak!

Lyngstrand Én nem tudok ugrani, kisasszony.

Hilde És Arnholm úr, maga se tud?

Arnholm Szívesebben mellőzöm.

Bolette Akkor kössünk ki ott hátul a fürdőház lépcsőjénél.

(Az evezőkkel jobbra kicsákyáznak. Ballested ebben a pillanatban bukkan fel jobbról a gyalogösvényen. Kottafigeteket és vadászkürtöt hurcol magával. Üdvözlí a csónakázókat, hátrafordul, és beszél hozzájuk. A válasz kintről és egyre távolabbról érkezik, nem lehet érteni)

Ballested Mit mond?! Hát persze, az angol gőzös üdvözlésére. Az idén ma jön utoljára. Ha nem igyekeznek, nem hallanak semmit a dallamos hangzatokból. *(Kiált)* Mi? Hogy? *(Fejét rázza)* Nem értem! Mit mond?!

(Ellida jön sálba burkolózva balról Wangel kíséretében)

Wangel De Ellida kedves, biztosíthatlak, van még bőven idő.

Ellida Nem, nem... már nincsen. Minden percben itt lehet.

Ballested *(a kerítés mögött)* Á, jó estét, doktor úr! Jó estét, nagyságos asszony!

Wangel *(észreveszi)* Maga az? Mi az, zenélnék is ma este?

Ballested Igen. A Fúvósegylet ki akar tenni magáért. Mostanában ünnepi ceremóniákban nincs hiány. Ma az angol tiszteletére muzsikálunk.

Ellida Az angol! Már látszik?

Ballested Még nem. Ámbár a szárazföld felől, a szigetek közt jön. Nem is gondolnánk, és itt van.

Ellida Igen... Ez így igaz.

Wangel *(félíg Ellidának szánva)* Ma jön utoljára. Utoljára.

Ballested Milyen szomorú is ez a gondolat, doktor úr. De azért megadjuk a módját, ahogy mondani szokás. Sajnos, sajnos! Elköszön a vidám nyár. „Nemsokára bezárulnak mind az öblök” - ahogyan a tragédia-költő mondja.

Ellida Igen... bezárulnak mind.

Ballested Bánatos gondolat. Heteken és a holdnak hónapjain át a nyár víg gyermekei voltunk. Nehéz megbékélnünk a sötétség napjaival. Kezdetben legalábbis. Mert azért az emberek végül is alki... ak... klimatizálódnak, Wangelné asszony. Úgy bizony! *(Köszön, és balra elmegy)*

Ellida *(a fjordot kémleli)* Ez a kínzó feszültség! Ez a nehéz félóra a döntés előtt!

Wangel Tehát ragaszkodsz ahhoz, hogy te beszélj vele?

Ellida Igen. Nekem kell vele beszélnem. Hiszen szabadon, önként kell választanom.

Wangel Nem választhatsz, Ellida. Nem *szabad* választanod. Nem szabad... nem engedem.

Ellida Ezt a választást nem akadályozhatod meg. Sem te, sem más. Megtilthatod, hogy vele menjek, hogy őt kövessem, ha ezt választanám. Itt tarthatsz erőszakkal. Akaratom ellenére. Ezt megteheted. De azt, hogy döntsek... hogy a lelkem mélyén én döntsek... és őt válasszam, nem pedig téged, ha így kell és ha így akarom, azt nem akadályozhatod meg semmiképpen.

Wangel Nem, valóban. Ezt nem akadályozhatom meg.

Ellida És mi adna erőt, hogy ellenálljak? Semmi sem köt, semmi sem vonz ehhez a házhoz. Gyökértelenül bolyongok a házadban, Wangel. A gyerekekhez nincs közöm. Úgy érzem, idegen vagyok a számukra. Mindig is az voltam. Sohasem volt az enyém a szívük. Ha elmegyek... ha úgy döntök, hogy elmegyek... akár ma vele, akár holnap Skjoldvikenbe... egyetlen kulcsot sem kell leadnom, nem kell kiadnom egyetlen utasítást sem, egyetlen szót sem, semmit. Ennyire nem vertem gyökeret a házadban. Az első pillanattól fogva semmi sem fűzött ide.

Wangel Magad akartad így.

Ellida Nem. Nem akartam, de nem is tettem ellene semmit. Csak hagytam, minden maradjon úgy, ahogy a megérkezésem napján találtam. Te voltál, aki így akartad... senki más.

Wangel Azt hittem, így lesz a legjobb neked.

Ellida Igen, Wangel, ezt nagyon jól tudom. De ezért fizetni kell. Ez megbosszulta magát. Mert hasztalan keresem, nincs erő, ami idekötne, nincs támasz, segítség vagy érzés, ami vonzóvá tenné számomra mindazt, ami a kettőnk legbensőbb tulajdona lehetett volna.

Wangel Belátom, Ellida, igazad van. Légy hát holnaptól újra szabad. Holnaptól élheted a magad életét.

Ellida A magam életét? Ezt nevezed te annak? Ó, nem, az én életem, az én saját igazi életem letért az útról, amikor belementem abba, hogy együtt éljek veled. *(Félelmében nyugtalanul tördeli a kezét)* Most pedig, ma éjjel, egy félóra múlva eljön, akit cserbenhagytam... az a férfi, akihez hűségesen ragaszkodnom kellett volna, úgy, ahogy ő ragaszkodott hozzám! Eljön, és felajánlja még egyszer és utoljára, hogy újraéljem az életet, a magam igazi életét, azt a vonzó és taszító életet, amelyről nem tudok lemondani. Mert önként nem tehetem!

Wangel Ezért van szükség arra, hogy én, a férjed és egyben orvosod is, levegyem rólad a döntés terhét, és helyetted cselekedjem.

Ellida Értelek, Wangel, tökéletesen megértelek. Ne hidd, hogy néha nincsenek pillanataim, amikor úgy érzem, megtalálnám békémet és oltalmamat, ha hozzád, szíved legbelső rejtekébe menekülnék, ha szembe szállnék minden vonzó és taszító erővel. De nem tudom megtenni ezt sem. Nem, nem, nem tudom!

Wangel Gyere, Ellida, sétáljunk egy kicsit.

Ellida Szívesen sétálnék. De nem merek. Azt mondta, hogy itt várjak rá.

Wangel Gyere csak. Még van elég időd.

Ellida Gondolod?

Wangel Mondom, még van bőven időd.

Ellida Jó, akkor menjünk.

(Az előtérben jobbra elmennek. Ezzel egyidőben Bolette és Arnholm felbukkan a tó felső partján)

Bolette *(észreveszi a távozókat)* Nézzel!

Arnholm Pszt! Csendesen! Hagyja, hadd menjenek.

Bolette Érti, hogy mi történik mostanában köztük?

Arnholm Észrevett valamit?

Bolette Persze!

Arnholm Valami különöset?

Bolette Hogyne. Sok mindent. Ön nem?

Arnholm Nem, nem is tudom...

Bolette Dehogynem. Csak nem beszél róla.

Arnholm Gondolom, a mostohaanyjának nagyon jót tesz majd az a kis utazás.

Bolette Azt hiszi?

Arnholm Igen, úgy gondolom, valamennyiünknek jót tenne, ha olykor-olykor kirándulnánk egy kicsit.

Bolette Ha holnap kiköltözik Skjoldvikenbe, régi otthonába, nem jön többé vissza hozzánk.

Arnholm Ugyan, kedves Bolette, hogy jut ilyesmi az eszébe?

Bolette Meg vagyok győződve róla. Csak várja ki a végét. Meglátja, nem jön többé vissza. Legalábbis addig nem, amíg én és Hilde itt vagyunk a házban.

Arnholm Hilde is?

Bolette Hilde úgy-ahogy nem zavarja, jóformán gyerek még; azt hiszem, tulajdonképpen imádja Ellidát. Velem azonban másképp áll a dolog. Mostohaanya, aki alig idősebb a lányánál...

Arnholm Ami magát illeti, kedves Bolette, talán már nincs is olyan messze az a pillanat, amikor elmehet innen.

Bolette *(élénken)* Igazán? Komolyan mondja? Tehát beszélt a papával?

Arnholm Igen, erről is beszéltem vele.

Bolette Igen... és mit mondott a papa?

Arnholm Hm... az édesapját mostanában más gondolatok foglalkoztatják.

Bolette Ugye, megmondtam előre?

Arnholm Annyit mindenesetre kiszedtem belőle, hogy a támogatására aligha számíthat.

Bolette Aligha?

Arnholm Nagyon aprólékosan és meggyőzően tárta fel előttem a helyzetét; az volt a véleménye, hogy ez most számára egyenlő a lehetetlennel.

Bolette *(szemrehányóan)* Akkor miért áztatott? Hogy volt hozzá szíve?

Arnholm Nem áztatam, kedves Bolette. Csak és kizárólag magán múlik, hogy kikerül-e innen.

Bolette Mi múlik, mondja, mi múlik rajtam?

Arnholm Az, hogy kijusson a nagyvilágba. Az, hogy tanulhasson bármit, amihez csak kedve van. Hogy mindaz teljesüljön, amire eddig itt folyton-folyvást csak vágyakozott. Igen, magán múlik, hogy kellemesebb körülmények között éljen, Bolette. Mi a véleménye erről?

Bolette *(össze csapja a kezét)* Istenem! Hiszen ez képtelenség! Ha a papa nem akar és nem tud segíteni... Teremtett lelket sem ismerek, akihez fordulhatnék.

Arnholm Ha a maga öreg... a maga régi tanára felajánlaná a segítségét, elfogadná tőle?

Bolette Arnholm úr, ön? Ön hajlandó lenne engem támogatni?

Arnholm Hogy támogatnám-e? Szíves örömet. Mindenben. Elhiheti nekem. Nos, áll az alku? Igen? Elfogadja?

Bolette Hogy elfogadom-e? Kijuthatok innét, világot láthatok, tanulhatok tisztességesen? Megismerhetem azt a nagy, gyönyörű világot, amely elérhetetlen reményként élt bennem?

Arnholm Igen, mindez most megvalósulhat. Ha *maga* is úgy akarja.

Bolette Megajándékozna ezzel a csodálatos boldogsággal? Mondja, elfogadhatok ilyen áldozatot egy idegen embertől?

Arnholm Tőlem elfogadhatja, Bolette. Tőlem mindent elfogadhat.

Bolette *(megragadja a kezét)* Igen, már én is úgy érzem, elfogadhatom. Nem tudom, miért, de... *(Kitörő örömmel)* Sírni és nevetni tudnék az örömtől! A boldogságtól! Hát élhetek még igazi életet! Már féltem, hogy le kell mondanom róla.

Arnholm Ettől ne tartson, Bolette kedves. De most mondja meg őszintén, nem köti, nem köti-e valami ide?

Bolette Engem? Nem, dehogy.

Arnholm Semmi?

Bolette Semmi... azaz a papa bizonyos tekintetben ideköt, és Hilde is. De...

Arnholm Nos, az édesapját előbb vagy utóbb úgyis elhagyja egyszer. És Hilde is a saját útját fogja járni. Idő kérdése csupán. Semmi egyéb. Semmi más nincs tehát, ami visszatartaná, Bolette? Semmiféle kapcsolat?

Bolette Nem, semmiféle. Ha ettől függ, máris utazhatom bárhova.

Arnholm Nos, kedves Bolette, ha így áll a dolog, akkor utazzék velem.

Bolette *(tapsol)* Édes jó istenem! Még elképzelni is gyönyörű!

Arnholm Remélem, teljesen megbízik bennem?

Bolette Hát persze hogy megbízom!

Arnholm Tehát nem vonakodik attól, hogy a jövőjét bátran és hittel rám bízza? Így van? Nem vonakodik?

Bolette Dehogysis! Miért vonakodnék? Hogy gondolhat ilyet? Hiszen ön az én öreg tanítóm... az én tanítóm a régi szép napokból.

Arnholm Nem... csak azért. *Erre* nem helyezek a továbbiakban hangsúlyt. Ámde... nos... maga tehát szabad, Bolette. Nincs semmiféle kapcsolata, ami visszatartaná. Így hát megkérdezhetem magától, hajlandó lenne-e örökre összekötni az életét az enyémmel?

Bolette *(ijedten hátralép)* Ó... mit beszél?

Arnholm Örökre, Bolette. Mint a feleségem.

Bolette *(halkan, magában)* Nem, nem, nem! Ez lehetetlen. Teljesen lehetetlen.

Arnholm Valóban annyira lehetetlen volna, hogy...

Bolette Ezt nem gondolhatja komolyan, Arnholm úr. Sem most, sem soha. Vagy talán... mégis... Erre gondolt, amikor felajánlotta a támogatását, hogy mindenben segít?

Arnholm Hallgasson meg, Bolette. Úgy látom, nagyon meglepődött.

Bolette Már hogyne lepne meg az ilyesmi... éppen öntől. Nagyon is meglepett.

Arnholm Igaza lehet. Nem tudta, nem is tudhatta, hogy maga miatt utaztam ide.

Bolette Énmiattam? Miattam jött ide?

Arnholm Magáért, Bolette. Tavasszal levelet kaptam az édesapjától. Volt abban egy utalás, amiből arra következtettem... hm... hogy maga a barátságosnál melegebb érzéssel emlékezik vissza régi tanítójára.

Bolette Hogyan írhatott a papa ilyet?!

Arnholm Nem, nem is így gondolta. Csak én éltem abban a hitben, hogy van itt egy fiatal lány, aki epedve várja a visszatérésemet. Ne, ne vágjon a szavamba, Bolette kedves! Nos, értse meg, ha valaki, mint én, nem nevezhető már egészen fiatalnak, azt az ilyen hit vagy tévhit alaposan felkavarja. Heves és hálás vonzalom ébredt bennem maga iránt. Úgy éreztem, jönnöm kell. Hogy viszontlássam. Viszonzni akarom irántam táplált... vélt... érzelmeit.

Bolette De ha már tudja, hogy nem így volt! Hogy tévedés történt!

Arnholm Hiába. A maga képe, Bolette, már örökre úgy él bennem, ahogy azt a tévedés okozta hangulat megrajzolta és kiszínezte. Lehet, hogy nem érti meg. De azért ez így van.

Bolette Soha nem hittem volna, hogy ebből ilyesmi sülni fog.

Arnholm De ha kiderült, hogy mégis? Hogy így van? Mit felel akkor? Akkor sem szánna rá magát, hogy a feleségem, igen, az én feleségem legyen?

Bolette Arnholm úr, úgy gondolom, hogy ez teljesen lehetetlen. Hiszen ön a tanárom volt! Elképzelni sem tudom, hogyan fűzhetne más kapcsolat önhöz!

Arnholm Igen, igen, hát ha valóban az a véleménye, hogy nem lehet... akkor marad közöttünk minden a régiben.

Bolette Hogy érti ezt?

Arnholm Természetesen a szavamat azért állom. Gondoskodom, hogy elkerüljön innen, és körülnézzen a világban. Hogy tanulhasson valamit, amihez kedve van. Hogy nyugodtan és függetlenül élhessen. A továbbiakban is biztosítani fogom a jövőjét, Bolette. Mert én mindig a maga jó, hűséges és megbízható barátja leszek. Erről biztosítom.

Bolette Istenem... Arnholm úr, ez most már teljesen lehetetlen!

Arnholm Ez is?

Bolette Ezt igazán megértheti! Azok után, amit az előbb mondott, és a válasz után, amit adtam önnek. Ó, be kell látnia, hogy nem fogadhatok el öntől ilyen mérhetetlenül sokat. Semmit sem fogadhatok el. Soha többé!

Arnholm Tehát inkább itthon ül, mint eddig, és hagyja, hogy elmúljon az élete?

Bolette Jaj, ha rágondolok... ez is kibírhatatlan.

Arnholm Lemondana arról, hogy világot lásson? Hogy mindabból kivegye részét, ami után itt, saját bevallása szerint, sóvárgott? Tudja, mennyi szépséget rejteget a világ, és mégse venné szemügyre amúgy igazán? Fontolja meg jól, Bolette.

Bolette Igen, igen, önnek mindenben igaza van, Arnholm úr.

Arnholm Aztán... ha az édesapja egyszer már nem lesz, ott áll majd egyedül, támasz nélkül a világban. Vagy hozzámegy kényszerből valakihez, akihez talán éppúgy nem érez hajlandóságot, mint most hozzám.

Bolette Tudom én jól, hogy mennyire igaz minden, amit mond. És mégis, vagy talán, talán...

Arnholm *(gyorsan)* Talán?

Bolette *(tele kétséggel Arnholmra néz)* Végül is talán annyira mégsem elképzelhetetlen...

Arnholm Mi, Bolette? Mi lenne az?

Bolette Talán mégis elfogadhatom az ajánlatát.

Arnholm Úgy érti, hogy talán mégsem utasít vissza? Nem foszt meg attól az örömtől, hogy mint hű barátja a segítségére legyenek?

Bolette Nem, nem, azt nem! Az már soha nem lehet! Az már többé teljességgel lehetetlen. Nem, Arnholm úr, akkor már inkább vegyen feleségül.

Arnholm Bolette! Hát mégis akarja?!

Bolette Igen... azt hiszem... mégis.

Arnholm Tehát a feleségem akar lenni!

Bolette Igen, ha még úgy érzi, hogy elvehet.

Arnholm Hogy úgy érzem-e?! *(Megragadja Bolette kezét)* Köszönöm, Bolette, köszönöm. Amit pedig az előbb mondott, a tétovázása nem riaszt el. Ha nem is egészen enyém még a szíve, majd meghódítom. Ó, Bolette! A tenyeremen fogom hordani!

Bolette Akkor körülnézhetek a világban. Élhetek. Megígérte nekem.

Arnholm És állom is a szavamat.

Bolette Tanulhatok mindent, amihez kedvem van.

Arnholm Magam leszek a tanára. Mint azelőtt, Bolette. Emlékezzen az utolsó tanulóévre...

Bolette *(csendesen, elgondolkodva)* Ha elgondolom, hogy szabad leszek, kijuthatok a messzi világba! Nem kell rettegnem a jövőtől. Nem kell többé folytonosan az undorító megélhetésre gondolnom...

Arnholm Nem, többé ne is gondoljon ilyesmire. Egy percre sem. Elvégre, kedves Bolettém, ez nem is olyan rossz, ugye?

Bolette Igen. Persze hogy nem. Biztosan nem.

Arnholm *(átöleli)* Meglátja, milyen kedélyes és kellemes lesz körülöttünk minden! Milyen nyugodt és békés megértésben telik majd az életünk, Bolette!

Bolette Igen, én is kezdem már... azt hiszem... menni fog. *(Kinéz jobbra, és gyorsan kibontakozik az ölelésből)* Jaj! Ne áruljon el semmit!

Arnholm Mi az, kedvesem?

Bolette Ó, az a szegény. *(Kimutat)* Nézze, ott hátrébb, a tónál.

Arnholm Az édesapja?

Bolette Nem, az a fiatal szobrász. Ott sétál Hildével.

Arnholm Aha, Lyngstrand. Mi van vele?

Bolette Hiszen tudja, mennyire rossz bőrben van. Mennyire gyenge.

Arnholm Ha csak nem képzelődés az egész.

Bolette Nem, nem az. Nem sokáig húzza már. De talán így a legjobb neki.

Arnholm Kedvesem, miért lenne így a legjobb neki?

Bolette Mert... mert a művészetéből sem lesz semmi ügysem, semmi rendes dolog. Menjünk, mielőtt ideérnek.

Arnholm Szíves örömet, Bolette kedves.

(Hilde és Lyngstrand felbukkan a tó partján)

Hilde Hé! Hé! Nem várnának meg uraságtok minket is?!

Arnholm Inkább előremegyünk egy két lépést Bolettével.

(Arnholm és Bolette balra elmennek)

Lyngstrand *(nevetgél)* Milyen mulatságos itt mostanában. Mindenki párosával járkal. Mindig kettesben, csak kettesben.

Hilde *(utánuk néz)* Esküdni mernék, hogy ez háztűznézőben jár.

Lyngstrand Miért? Észrevett valamit?

Hilde Persze, nem nehéz, ha az ember nyitott szemmel jár.

Lyngstrand Bolette kisasszony ügysem megy hozzá. Ebben biztos vagyok.

Hilde Ez igaz. Az a véleménye, hogy csúnyán megöregedett. Aztán meg azt hiszi, hogy nemsokára meg is kopaszodik.

Lyngstrand Nemcsak ezért. Másért sem menne hozzá.

Hilde Hát ezt meg honnan veszi?

Lyngstrand Tudom. Van valaki, akinek megígérte, hogy mindig gondol majd rá.

Hilde Csak gondol?

Lyngstrand Igen, amíg az illető távol lesz.

Hilde Akkor maga az az illető, akire gondolnia kell.

Lyngstrand Lehet.

Hilde Megígérte magának?

Lyngstrand Igen, képzelje csak, megígérte. De el ne árulja neki, hogy tud valamit.

Hilde Isten ments, inkább leharapom a nyelvem. Én hallgatok, mint a sír.

Lyngstrand Úgy gondolom, ez nagyon is kedves tőle.

Hilde Ha visszajön, eljegyzi? Aztán feleségül is veszi?

Lyngstrand Nem, ez nem vezetne jóra. Az első években ugyanis nem gondolhatok még ilyesmire. Amikor pedig már megtehetném, azt hiszem, kicsikét idős lenne hozzám.

Hilde Mégis azt akarja, hogy mindig magára gondoljon?

Lyngstrand Igen, mert az olyan serkentően hatna rám. Rám, mint művészre, hiszen érti, ugye? Bolette kisasszony pedig ezt könnyen megteheti, mert neki magának nincs igazi élethivatása. Mégis, még így is nagyon kedves tőle, hogy vállalta.

Hilde Azt hiszi, hogy gyorsabban tud majd a művén dolgozni, ha Bolette jártában-keltében magára gondol?

Lyngstrand Igen, így képzelem. Mert nézze csak, ha valahol a világban egy fiatal, finom és hallgatózó nő éjjel-nappal csendesen álmodik valakiről, ezt tudni... azt hiszem, ez olyasmi, olyan valami, amit nem is tudom igazán, hogy minek nevezzek.

Hilde Talán arra gondol, hogy izgató?

Lyngstrand Izgató? Igen, pontosan. Erre gondoltam: izgató. Vagy valami ahhoz hasonló. *(Nézi egy ideig Hildét)* Kegyed, Hilde kisasszony, kegyed okos. Rettentően okos. Ha majd visszajövök, kegyed körülbelül annyi idős lesz, mint most a nővére. Talán külsőre is éppolyan lesz, mint a nővére. Talán ugyanúgy érez és gondolkodik is majd, mint ő. Az ő hasonmása lesz talán, ahogy mondani szokás.

Hilde Szeretné, ha így lenne?

Lyngstrand Nem is tudom. Igen, gondolom. Most, ezen a nyáron azért jobban szeretném, ha ön maga maradna. Éppen olyan, mint amilyen most.

Hilde Így jobban tetszem magának?

Lyngstrand Igen, így a legjobban.

Hilde Hm... mondja meg már nekem, maga mint művész jónak tartja, hogy mindig világos nyári ruhákat viselek?

Lyngstrand Persze, jónak tartom.

Hilde Úgy gondolja, illik nekem a világos?

Lyngstrand Az én ízlésem szerint: csodálatosan.

Hilde Mondja meg, mint művész mit gondol, hogy illene rám a fekete?

Lyngstrand A fekete, Hilde kisasszony?

Hilde Igen, tetőtől talpig feketében. Gondolja, hogy jól állna nekem?

Lyngstrand A fekete tulajdonképpen nem nyári szín. Egyébként a fekete is bizonyára pompásan mutatna magán. Pontosán a kegyed alakja miatt.

Hilde *(maga elé néz)* Nyakig feketében. Fekete nyakfodor. Fekete kesztyű. Földet söprő fekete fátyol.

Lyngstrand Ha így öltözne, Hilde kisasszony, akkor szívesebben lennék festő, és szép, fiatal, gyászoló özvegyet festenék magáról.

Hilde Vagy fiatal gyászoló menyasszonyt.

Lyngstrand Igen, ez még jobban illene a kisasszonyhoz. De azért ugye mégsem akar így öltözködni?

Hilde Nem is tudom igazán. De izgatónak találom.

Lyngstrand Izgatónak?

Hilde Igen, izgató elképzelni. *(Hirtelen kimutat balra)* Nézze csak!

Lyngstrand *(arra néz)* A nagy angol gőzös! Már ott jár egész elől! Ott a kikötőnél!

(Wangel és Ellida megjelenik a tónál)

Wangel Biztosítlak, Ellida kedves... tévedsz! *(Észreveszi Lyngstrandot és Hildét)* Itt vagytok mind a ketten? Ugye, Lyngstrand úr, még nem látszik?

Lyngstrand A nagy angol gőzös?

Wangel Igen!

Lyngstrand Már ki is kötött, doktor úr.

Ellida Ó, tudtam!

Wangel Megérkezett!

Lyngstrand Akár egy tolvaj az éjszakában, ahogy mondani szokás. Olyan halkan és észrevétlenül.

Wangel Kísérje csak el Hildét a kikötőbe. De gyorsan! Biztosan hallani akarja a zenét!

Lyngstrand Éppen indulni akartunk, doktor úr.

Wangel Talán majd mi is megyünk. Pár perc múlva.

Hilde *(súgva Lyngstrandhoz)* Ők is kettesben járnak.

(Hilde és Lyngstrand a kerten át balra elmennek. A következő jelenetben a fjord felől, távolról fúvószenét hallani)

Ellida Megérkezett! Itt van. Igen, igen, érzem.

Wangel Menj be a házba, Ellida. Hadd beszéljek én vele.

Ellida Nem engedem! Mondom, nem lehet! *(Felsikolt)* Ó... látod őt, Wangel?

(Az idegen jön balról, és megáll a gyalogösvényen a kerítés mögött)

Az idegen *(köszön)* Jó estét. Hát újra itt vagyok, Ellida.

Ellida Igen, igen, igen... eljött az ideje.

Az idegen Útra készen vártál? Vagy nem?

Wangel Láthatja maga is, hogy nincs útra készen.

Az idegen Nem útiruhára vagy más efféle holmira gondoltam. Sem becsomagolt bőröndre. Amire neki szüksége van, az mind ott van már a fedélzetén. Kajütről is gondoskodtam. *(Ellidához)* Felelj hát: készen vagy arra, hogy kövess... hogy önként kövess?

Ellida *(könyörögve)* Jaj, ne faggasson! Ne kísértsen engem!

(Távolról hajóharang kondul)

Az idegen A hajóharang. Az első hívás. Most már igent vagy nemet kell mondanod.

Ellida *(kezét tördeli)* Döntennem kell! Döntennem egy életre! Aztán nincs többé visszaút.

Az idegen Többé nincs. Félóra múlva már késő.

Ellida *(félve és fürkészve nézi)* Miért ragaszkodik hozzám ennyire?

Az idegen Te nem érzed, hogy mi ketten összetartozunk?

Ellida A fogadalom miatt?

Az idegen Fogadalom nem kötelez. Sem férfit, sem nőt. Azért ragaszkodom hozzád, mert ragaszkodnom kell.

Ellida *(halkan és remegve)* Miért nem jött előbb?

Wangel Ellida!

Ellida *(kitör)* Ó, hogy vonz, követel és csábít az ismeretlenbe! Mintha öbenne sűrűsödne össze a tenger minden hatalma!

(Az idegen átlép a kerítésen)

Ellida *(Wangel mögé menekül)* Mi ez? Mit akar?

Az idegen Hallom, látom rajtad, Ellida... engem választasz te mégis!

Wangel *(az idegen elé lép)* Az én feleségem itt nem választhat. Itt én választok helyette, a védelmében. Igen, a védelmében! Ha nem takarodik el innen, el az országból, hogy soha többé ne lássuk, tudja-e, hogy akkor mi vár magára?

Ellida Ne, Wangel! Ezt ne!

Az idegen Mit tehet maga velem?

Wangel Lecsukathatom mint bűnözőt! Itt helyben lecsukatom! Mielőtt még visszamegy a hajóra! Pontosan tudok mindent a skjoldvikeni gyilkosságról!

Ellida Ó, Wangel, hogy tehetsz ilyet!

Az idegen Erre is felkészültem. Ezért *(belső zsebéből pisztolyt vesz elő)*... erről is gondoskodtam.

Ellida *(kettejük közé veti magát)* Nem! Ne ölje meg! Öljön meg engem!

Az idegen Se téged, se őt. Ettől ne félj. Ez saját használatra való. Hogy szabadon élhessek, és szabadon is halhassak meg.

Ellida *(egyre izgatottabban)* Wangel! Hadd mondjam meg úgy, hogy ő is hallja! Visszatarthatsz engem. Hatalmad van hozzá, módodban áll. Alighanem meg is teszed! De sem a lelkemet, sem a gondolataimat, sem csábító vágyamat, sóvárgásomat nem verheted bilincsbe! Kitör, kiviharzik az, ki az ismeretlenbe, amire születtem, és amit elzársz előlem!

Wangel *(csendes fájdalommal)* Látom, Ellida! Lépésről lépésre távolodsz tőlem. Addig vágyol a határtalan, a végtelen, az elérhetetlen után, amíg az éjszaka sötétje borítja el a lelkedet.

Ellida Igen, igen, érzem is fekete, hangtalan hullámozását.

Wangel Odáig nem juthatunk. Nincs más menekvés a számodra. Én legalábbis nem látok. Ezért most... ezért itt... érvénytelenítem a vásárt. Nos, válassz hát szabadon, teljesen szabadon.

Ellida *(egy ideig mereven nézi, mintha megnémult volna)* Igaz... igaz, amit mondasz? Úgy érzed, szívből beszélsz?

Wangel Igen. Megkínzott szívemből.

Ellida Hagyod is, hogy így legyen? Hogy így történjen? Meg tudod tenni?

Wangel Igen. Meg tudom tenni. Meg tudom, mert nagyon szeretlek.

Ellida *(halkan, remegve)* Ennyire közel kerültem hozzád... ilyen nagyon közel?

Wangel A veled eltöltött évek tették.

Ellida *(össze csapja a kezét)* És én... én ezt nem vettem észre!

Wangel Máshol jártak a gondolataid. De most, most már nem köt semmi sem hozzám, sem a házamhoz. A lányokhoz sem. Most már visszatálhat útjára a te saját, igazi életed. Mert most már szabadon választhatsz. A saját felelősségedre, Ellida!

Ellida *(halántékára szorítja kezét, és arra mered, ahol Wangel áll)* Szabadon és a saját felelősségemre! A saját felelősségemre! Hiszen ez így egészen más!

(A hajóharang másodszor szól)

Az idegen Hallod, Ellida? Utoljára hívnak. Gyere!

Ellida *(az idegenhez fordul, határozottan a szemébe néz, erőteljes hangon)* Én többé már soha nem megyek magával!

Az idegen Nem?

Ellida *(Wangelbe kapaszkodik)* Nem hagylak el többé soha!

Wangel Ellida! Ellida!

Az idegen Tehát vége?

Ellida Igen! Örökre!

Az idegen Látom. Itt valami erősebb volt az én akaratomnál.

Ellida A maga akaratának többé nincs ereje rajtam. Maga már csak az a halott nekem, akit kivetett a tenger, de aki vissza is tér oda! Már nem taszít többé! Nem vonz, és nem is csábít.

Az idegen Isten vele, asszonyom! *(Átlendül a kerítésen)* Ettől a perctől ön nem több és nem is kevesebb számomra egy átvészelt hajótörésnél. *(Balra elmegy)*

Wangel Ellida, a te lelked olyan, akár a tenger. Csupa áradás és apály. Mi okozta ezt a változást?

Ellida Nem érted?... Abban a pillanatban, ahogy szabadon választhattam, ez a változás bekövetkezett, be kellett következnie!

Wangel És az ismeretlen? Nem vonz és nem csábít többé?

Ellida Nem vonz és nem is taszít többé. Megismerhettem, vállalhattam volna, ha magam is úgy akarom. Ezért tudtam lemondani róla.

Wangel Lassan megértelek. Te képekben, testet öltő képzetekben gondolkodsz és érzel. A tenger utáni emésztő vágyad, az idegenhez vonzó titokzatos valami a benned ébredő és növekvő szabadságösztön kifejezése volt. Semmi más.

Ellida Nem tudom, mit mondjak erre. Csak azt tudom, jó orvosom voltál, mert nemcsak megtaláltad, hanem alkalmazni is merted az orvosságot, az egyetlent, ami segíthetett rajtam.

Wangel Hát igen, végszükség és veszély esetén mi, orvosok, sok mindent merészelünk. De ugye most már visszatérsz hozzám, Ellida?

Ellida Igen, Wangel, kedves, hűséges Wangelem, visszatérek hozzád. Most már lehet. Szabadon, önként és a saját felelősségemre térhetek vissza.

Wangel *(meghitten néz rá)* Ellida, Ellida! Ó, hogy most már egymásért élhetünk...

Ellida A közös emlékeinkkel. A tieiddel és az enyéimmel.

Wangel Te kedves!

Ellida És a mi két gyerekünkért, Wangel.

Wangel A mieinkért... azt mondod?!

Ellida Értük, akik még nem az enyéme, de kiharcolom, hogy azok legyenek.

Wangel A mieink!... *(Hirtelen boldogan megcsókolja Ellida kezét)* Köszönöm, nagyon köszönöm ezt a szót.

(Hilde, Ballested, Lyngstrand, Arnholm és Bolette balról bejönnek a kertbe. Ezzel egy időben sok városi fiatal és nyaralóvendég lepi el a gyalogösvényt)

Hilde *(halkan Lyngstrandhoz)* Nézze csak, mint egy szerelmespár.

Ballested *(aki meghallotta)* Még nyár van, kisasszonykám.

Arnholm *(Wangelhez és Ellidához)* Ott fut ki az angol hajó!

Bolette *(a kerítéshez megy)* Innen látni a legjobban.

Lyngstrand Utolsó útja az idén.

Ballested „Nemsokára bezárulnak mind az öblök”, ahogy a költő mondja. Szomorú dolog ez, Wangelné asszony. Magát is elveszítjük egy időre. Hallom, holnap kiköltözik Skjoldvikenbe.

Wangel Nem, ebből nem lesz semmi. Másképp határoztunk az imént.

Arnholm *(felváltva nézi őket)* Csakugyan?

Bolette Papa... igaz ez?

Hilde *(Ellidához szalad)* Mégis itt maradsz?

Ellida Igen, kedves Hilde... ha akarod.

Hilde *(sírás és nevetés között)* Még kérde, hogy akarom-e?

Arnholm *(Ellidához)* Ez valóban nagy meglepetés!

Ellida *(mosolyogva, de komolyan)* Emlékezzék rá, Arnholm úr... tegnap erről beszéltünk. A szárazföldi lény, ha már azzá lett, nem talál vissza a tengerre. Sem a tengeri életbe.

Ballested Akárcsak az én sellőm!

Ellida Úgy valahogy.

Ballested Azért van különbség: a sellő belehal! Az emberek akkla... allkamatizálódnak... igen, igen, biztosíthatom magát, Wangelné asszony, hogy akk-li-ma-ti-zá-lód-nak.

Ellida Igen, de csak ha szabadok, Ballested úr.

Wangel És a saját felelősségükre, Ellida kedves.

Ellida *(kezét nyújtja Wangelnak)* Így van.

(A nagy hajó nesztelenül keresztülsiklik a fjordon. A zene közelebbről hallatszik)

-&-